28741 Jeugdcriminaliteit

Nr. 142 VERSLAG VAN EEN RONDETAFELGESPREK
Vastgesteld 19 november 2026

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft op 1 oktober 2026 gesprekken gevoerd over **jeugdcriminaliteit (pitchsessie)**.

Van deze gesprekken brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Eerdmans

De griffier van de commissie,
Van Tilburg

**Voorzitter: Eerdmans**
**Griffier: Van Thiel**

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Bikkers, Coenradie, Eerdmans, Hamstra, Synhaeve en Westerveld,

alsmede:
- mevrouw Van den Berg, de Viersprong;
- de heer De Bont, Alleen jij bepaalt wie je bent (AJB);
- mevrouw Broekhoven, de Viersprong;
- mevrouw Claessens, PI Research;
- mevrouw Dust, de Waag;
- de heer Lelieveld, Jeugdzorg Nederland;
- mevrouw Van der Linde, MST-Nederland/België;
- de heer Onderdelinden, stichting Werken met Goldstein;
- de heer Rigter, Stichting Jeugdinterventies;
- de heer Van der Spek, Stichting Halt;
- mevrouw Westra, Youz.

Aanvang 14.01 uur.

De **voorzitter**:
Goedemiddag, allen tezamen. Ik heet u van harte welkom bij de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid. Wij praten vandaag over jeugdcriminaliteit. Wij zijn zeer verheugd dat wij een aantal pitches krijgen. U ziet dat onze gasten hier verzameld zijn. Ik heb hier nog nooit zo veel gasten gezien aan mijn rechterzijde. Veel ambtenaren mogen hier ook niet komen, zeg ik er maar bij. Dan zit er dus alleen een bewindspersoon met een enkele ambtenaar. Ik ben zeer verheugd met uw komst hiernaartoe. U bent bijzonder welkom. Dat geldt natuurlijk ook voor de gasten op de tribune en de luisteraars die luisteren via de livestream. Het gaat om een pitchsessie die ons de gelegenheid geeft om met u te spreken over jeugdcriminaliteit en interventies die werken. Voordat we beginnen, stel ik graag de aanwezige Kamerleden aan u voor. We hebben de heer Hamstra van het CDA, mevrouw Westerveld van PRO, mevrouw Synhaeve van D66 en mevrouw Coenradie namens JA21. Ik denk dat we ook nog mevrouw Mutluer van

PRO en de heer Bikkers van de VVD verwachten. Die hebben zich aangemeld. Wellicht komen ze nog, maar we willen toch van start gaan.
Aan de sprekers van vandaag is vooraf gevraagd een positionpaper in te dienen waarin zij hun standpunten over het onderwerp toelichten. We hebben van verschillende gasten positionpapers ontvangen, waarvoor dank. Deze zijn dus ook onder de Kamerleden verspreid. Zoals u ziet zijn er tien sprekers. Zij hebben ook naambordjes, maar wij willen ze graag vragen om per drie sprekers, met de eerste keer vier sprekers, een pitch te houden, als ze dat goedvinden. Dan onderbreken we de pitches en geven we de Kamerleden de gelegenheid om vragen te stellen. Iedere gast geeft dus een korte pitch. Daarin geeft u aan wat volgens u een effectieve interventie is en geeft u advies aan de Tweede Kamer. De gewenste duur van de bijdrage is maximaal vijf minuten. Ik denk dat we na het tweede blok een korte changez doen of pauze nemen om de benen te strekken. Welkom, meneer Bikkers van de VVD. Ik verzoek de Kamerleden aan te geven aan welke gast zij hun vraag stellen.
Laten we beginnen met de eerste pitch van vandaag. Daarvoor geef ik nu het woord aan mevrouw Van der Linde van MST-Nederland/België. Gaat uw gang.

Mevrouw **Van der Linde**:
Dank u wel. Hartelijk dank voor de uitnodiging om hier vandaag iets te vertellen. Mijn naam is Miranda van der Linde. Ik ben directeur van MST-Nederland/België. Wij zijn een opleidings- en kwaliteitscentrum. MST staat voor Multisysteem Therapie en is een bewezen effectieve en wereldwijd erkende interventie. In Nederland is MST erkend als justitiële interventie in de databank Effectieve jeugdinterventies en opgenomen in verschillende richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming. MST is bedoeld voor jongeren met ernstige gedragsproblemen en/of delinquent gedrag.
Ik wil graag starten met een aantal cijfers. Bij afsluiting van een MST-behandeling woont 96% van de jongeren thuis of weer thuis, gaat 79% naar school of naar geïndiceerde dagbesteding en vertoont 95% geen delictgedrag meer. Dat weten we omdat we de resultaten van alle MST-behandelingen meten. Dit zijn de cijfers van de periode 2020-2025. Die gaan over 4.200 gezinnen bij afsluiting van de behandeling.
De vraag is: hoe bereik je die resultaten bij gezinnen waar vaak heel veel aan de hand is en waar meestal ook al heel veel hulpverlening is geweest? Wij kijken niet alleen naar het delict, maar ook naar wat het gedrag veroorzaakt en in stand

houdt. Juist bij jeugdcriminaliteit is een brede blik nodig; delinquent gedrag staat niet op zichzelf. Schooluitval, delinquente vrienden, middelengebruik en problemen thuis of in de buurt: al die factoren versterken elkaar vaak. Ook speelt een deel van de leefwereld zich online af en kunnen criminele netwerken of gangs een rol spelen. MST begint altijd met een hele goede analyse: waarom doet deze jongere wat hij doet, wat houdt dat gedrag in stand, hoe beïnvloeden factoren elkaar en wat moet er concreet veranderen? Dat gebeurt samen met het gezin en met alle betrokkenen. We maken een plan met concrete doelen en we evalueren steeds of we nog op de juiste weg zitten.

MST is een zeer intensieve gezinsbehandeling. De therapeut gaat meerdere keren per week naar het gezin toe en we werken met de jongeren, de ouders, school, vrienden, politie en andere professionals, dus eigenlijk met iedereen die belangrijk is voor het slagen van de behandeling. Dat doen we ook buiten kantoortijden, want crisissen gebeuren zelden tussen negen en vijf. Het MST-team is daarom 24/7 bereikbaar. Ik gebruik vaak het beeld van een therapeut die met een goedgevulde rugzak voor de deur van het gezin staat. Daarin zitten dan de MST-principes, trainingen, vaardigheden, interventies, oefeningen et cetera. Wat er in het gezin gebeurt, is altijd maatwerk. Maar die therapeut staat er niet alleen voor, want iedere week heeft het MST-team samen supervisie en consultatie op casusniveau. Therapeuten worden goed opgeleid en doorlopend geschoold. Gezinnen geven systematisch feedback en we meten modeltrouw en behandelresultaten onafhankelijk. Die informatie gebruiken we om bij te sturen. Naast klinische aandacht is er ook veel aandacht voor goede implementatie in de organisatie, omdat het superbelangrijk is om het voor het team mogelijk te maken om de goede behandelingen te kunnen uitvoeren. De therapeut staat dus naast het gezin en het kwaliteitssysteem van MST staat achter de therapeut. Dat is essentieel, omdat het wat ons betreft niet voldoende is dat een interventie bewezen effectief is; die moet ook in de praktijk goed worden uitgevoerd. Het MST-programma heeft zich, met name in de afgelopen pakweg tien jaar, doorontwikkeld in de Nederlandse context, ook voor verschillende doelgroepen. Ook relevant voor vandaag is dat er ook een variant is voor gezinnen waarin sprake is van een licht verstandelijke beperking bij de jongere en/of bij de ouders. Dat is MST-ID, waarbij ID staat voor intellectual disability. Wij dachten ook vaak: waren we maar eerder bij dit gezin geweest; dat had veel problemen en ellende kunnen voorkomen. Daarom zijn we bezig met de ontwikkeling van een variant

voor gezinnen met jonge kinderen, van 2 tot 10 jaar. Ik schrik altijd bij wat er zelfs bij kinderen met die jonge leeftijd al aan de hand is.
Wellicht is het ook nog relevant om ThuisBest te noemen. Dat is een combinatie met een korte opname. Dat is vaak een crisisplaatsing. Dat wordt ingezet voor het afbouwen van de gesloten jeugdzorg. Het gaat dan om een korte plaatsing, waarbij MST gelijk start. Vanaf dag één wordt er gewerkt aan een veilige terugkeer naar de thuissituatie. Onze visie is dat het uiteindelijk daar moet gebeuren, in het gezin. Gezinnen worden zo toegerust dat ze na afloop van de behandeling samen verder kunnen, samen een toekomst hebben. We weten dat er in de toekomst uitdagingen gaan zijn. Het is belangrijk dat ze dan de juiste tools hebben om die te kunnen oplossen met elkaar en met hun netwerk, dat we er nauw bij betrekken.
Het staat wat uitgebreider in mijn notitie, maar samengevat is ons advies: kies voor interventies waarvan we weten dat ze werken, zoals MST, zorg dat die in iedere regio daadwerkelijk beschikbaar zijn, en zorg dat die zo worden gefinancierd dat ze goed kunnen worden uitgevoerd.
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u zeer. Dan gaan we luisteren naar de heer Henk Rigter. Hij zit hier in plaats van Sylvia Cool namens Stichting Jeugdinterventies. Gaat uw gang. U heeft vijf minuten.

De heer **Rigter**:
Dank u wel. Ik heb de Stichting Jeugdinterventies opgericht in 2011. Ik zit hier eigenlijk als opvolger van mijn opvolger van mijn opvolger. De laatste was ziek, dus ik heb het van haar overgenomen, maar ik kan het wel overzien. Net zoals MST gaan wij al 45 jaar terug qua onderzoek en ontwikkeling. Het programma waar ik het meest vertrouwd mee ben, is MDFT, Multidimensionele familietherapie. Dat lijkt heel erg op MST, dus alles wat mevrouw hier verteld heeft, zou ik nu ook kunnen vertellen, maar daar schiet u niet veel verder mee op. Dat is dus ongeveer hetzelfde.
U moet weten dat dit specialistische programma's zijn, voor jongeren met een echt zware indicatie die weleens het criminele pad op zouden kunnen gaan, of voor iemand die al een delict heeft gepleegd en waarbij er een risico is op recidive. Maar er zijn in de jeugdzorg natuurlijk ook jongeren die zover nog niet

zijn. Die vertonen bijvoorbeeld wel "externaliserend gedrag", zoals dat genoemd wordt, zoals pesten, opstandigheid, spijbelen en al dat soort rottig gedrag. Dat kan een voorbode zijn van de ontwikkeling van crimineel gedrag. Bij die jongeren pas je, tenzij ze al echt heel zware tekenen vertonen, nog niet dit soort behandelingen toe, maar kan je denken aan lichtere behandelprogramma's. Sommige mensen gebruiken dan het woord "preventie". Dat probleemgedrag hebben ze al, dus het pesten en het fikkie stoken; dat kan je niet meer voorkomen, maar wat je wel kunt voorkomen -- daar is het woord "preventie" terecht voor -- is het criminele gedrag dat daarop kan volgen.
Stichting Jeugdinterventies heeft het beheer over verschillende interventieprogramma's. Eentje daarvan is MDFT, waar ik het over had. Een ander heet BASTA! en is juist gericht op kinderen in de basisschoolleeftijd met dat externaliserende gedrag die risico lopen op de ontwikkeling van crimineel gedrag. Dat wordt in de praktijk uitgevoerd door mensen met een opleiding in welzijnswerk, jongerenwerk en dat soort zaken. Die hebben niet de hoge opleiding van al die therapeuten die jarenlang getraind zijn in MST en MDFT; dat is een hele investering. Wij hebben een combinatie gemaakt van die twee aanpakken, die specialistische en die meer preventieve. Onze specialisten worden als een soort buddy gekoppeld aan die welzijnswerkers en kunnen ze van advies voorzien bij allerlei vraagstukken waar ze in de praktijk tegenaan lopen. Andersom kunnen de welzijnswerkers de gespecialiseerde therapeuten helpen bij allerlei klussen die ze ook buiten het gezin moeten doen, dus met de school, de buurt, de vrijetijdsbesteding et cetera. Onze invalshoek is dus: zoek het in brede samenwerkingsvormen, over rangen en standen heen en zeker ook over de domeinen heen. Kijk niet alleen naar de sector JenV, maar ook naar school, onderwijs, vrijetijdsbesteding en dat soort zaken.
Zorg voor een goede zorgtoewijzing voor elke gemeente, en niet zoals nu gefragmenteerd vanuit de filosofie: elke gemeente weet wel wat het beste is, want ze staan het dichtst bij de burger. Van dat verhaal kent u wel het eind. Er zal meer uniformiteit moeten komen in de procedures. Eén manier daarvoor is het middel van triage. Dat is u misschien bekend. Ikzelf ben een groot voorstander van triage aan de voordeur, waardoor een groep naar huis kan worden gestuurd met de boodschap: u hebt geen professionele hulp nodig. Een andere groep met milde tot minder zware klachten kan behandeld worden op het niveau van welzijnswerk, met een lichte behandeling. Een derde groep komt dan bij ons terecht voor MST en MDFT. Dat geeft een goede taakafbakening en

meerwaarde door de samenwerking over en weer. Dat hoeft helemaal niet geregeld te worden door de overheid, als de faciliteiten voor de instellingen er maar zijn om dit in onderling overleg te regelen en als de gemeenten maar deze kant op zouden willen.
Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Keurig binnen de tijd. Dan is het woord aan de derde spreker, Juliette Claessens. Zij zal spreken namens PI Research. Gaat uw gang.

Mevrouw **Claessens**:
Dank u wel. Ik ben bij PI Research werkzaam als projectleider van de leerstraf Tools4U. PI Research is een organisatie die eigenlijk wetenschappelijke bevindingen omzet in interventies, professionals daarin opleidt, de interventies up-to-date houdt en zorgt dat ze in de praktijk worden uitgevoerd zoals bedoeld. In dit stukje zal ik me meer richten op de Tools4U en de TACt, de leerstraffen. Ik geef even een korte toelichting. De Tools4U is een socialevaardigheidstraining voor jongeren die een of meerdere delicten hebben gepleegd en waarbij de vaardigheidstekorten samenhangen met dat delict. Bij de TACt gaat het meer om agressieregulatietraining voor jongeren die ook een of meerdere delicten hebben gepleegd en waarbij dat samenhangt met agressieregulatie en vaardigheidstekorten. Daarbij is er ook een variant, de TACt Plus, voor de lvb-doelgroep.
De vraag van de commissie was natuurlijk om iets te vertellen over wat werkt bij jeugdcriminaliteit. Hier houden we ons bij PI Research veel mee bezig, dus dank voor de uitnodiging. Het is fijn dat we daar iets over mogen vertellen. Allereerst denk ik dat het goed is om onderscheid te maken -- dat hoorde ik ook mijn voorgangers zeggen -- tussen een interventie maken die goed werkt en zorgen dat een interventie wordt uitgevoerd op de manier waarvan we weten dat die goed werkt. Dat zijn dus twee dingen die daarbij heel erg belangrijk zijn. Daarbij willen we benadrukken dat de basis van deze dingen ligt in het wetenschappelijk onderzoek: weten wat werkt en dat in de praktijk brengen. Soms denken we dat dingen goed werken, maar vinden we uiteindelijk uit dat het niet goed werkt of soms zelfs averechts werkt. Denk bijvoorbeeld aan ervaringsdeskundigen uitnodigen of een jji bezoeken. Daarvan weten we dat het niet het effect heeft dat we zouden willen.

Bij het nadenken over deze interventies zijn we tot zes punten gekomen waarbij we denken: die zorgen wel echt voor effectiviteit van deze interventies. Dat gaat over het heel concreet oefenen met elkaar, het daadwerkelijk doen en vaardigheden trainen. Het is daarbij dus niet te veel praten, maar vooral actie. Zorg er daarbij voor dat jongeren de juiste vaardigheden oefenen. Denk aan vaardigheden die voorkomen dat jongeren in risicovolle situaties terechtkomen of die ervoor zorgen dat zij weten hoe zij risicovolle situaties kunnen verlaten. Voorbeelden daarvan zijn bij je eigen standpunt blijven, jezelf in het moment kunnen kalmeren of hulp vragen. Daarbij is het -- dat hoorde ik net ook al -- belangrijk om deze vaardigheden zowel online als offline te oefenen. Dit vraagt om een andere aanpak, om verschillende manieren van oefenen, want we weten dat veel conflicten en verleidingen online beginnen.
Het derde punt: zorg dat je voldoende oefent. We weten uit onderzoek dat het geen effect heeft als je dat te weinig doet. Leer deze jongeren ook zelfsturingsvaardigheden op het gebied van hun dag- en nachtritme. Maar leer hun ook omgaan met verleidingen. Denk aan de telefoon, drank en drugs, maar ook aan de mogelijkheid om tegenwoordig snel geld te verdienen, wat ze ook makkelijk kunnen doen. Dit helpt jongeren om weer een perspectief voor ogen te krijgen.
Erken ook dat jongeren onrechtvaardig behandeld worden en soms minder kansen krijgen dan anderen. Steun hen daarom bij het omgaan met discriminatie en uitsluiting. Werk ook samen met ouders en versterk hun vaardigheden. Dat is bij ons iets kleiner. Bij mijn voorgangers is het natuurlijk veel systematischer, maar ook wij zien dat dit belangrijk is.
Als we het hebben over de uitvoering, is het volgens mij erg belangrijk dat supervisors erop toezien dat het wordt uitgevoerd zoals bedoeld. De professionals moeten de waardering voor hun werk krijgen die zij nodig hebben, maar ze moeten ook inhoudelijk scherp worden gehouden. Voor deze combinatie -- dat is misschien nog wel het allerbelangrijkste punt -- heeft de Raad voor de Kinderbescherming een heel mooi systeem opgezet, waardoor deze supervisie kan worden betaald en gegeven en we elkaar scherp kunnen houden. Twee hele ervaren aanbieders, De Hoofdtrainer en TOPgroep, bedienen hiermee het hele land. Het kan dus overal worden uitgevoerd.
Kortom, waar moet je nou aan denken? Volgens mij is dit niets nieuws. Ik heb mijn voorgangers het ook horen zeggen. Zorg voor een bewezen effectieve aanpak, waarvan we weten dat die werkt. Zorg er ook voor dat die aanpak wordt

uitgevoerd zoals bedoeld en dat daarop wordt toegezien. Zorg ervoor dat er geld blijft komen om dit te onderzoeken en ontwikkelen, want de wereld verandert, dus we moeten daarin meeveranderen.

De **voorzitter**:
Dank. Dan zijn wij toe aan de laatste spreker. Dat is de heer De Bont. Hij spreekt namens Alleen jij bepaalt wie je bent, AJB. Gaat uw gang.

De heer **De Bont**:
Goedemiddag. Dank voor de introductie. Mijn naam is Ronald de Bont. Ik ben verantwoordelijk voor het programma "Alleen jij bepaalt wie je bent" in Nederland. We willen Nederland veiliger maken. We willen minder daders en minder slachtoffers. "Alleen jij bepaalt wie je bent" is een preventieve justitiële gedragsinterventie waarbij we sport als middel gebruiken. Het is bewezen effectief en erkend door het Nederlands Jeugdinstituut. We voldoen ook aan het landelijk kwaliteitskader Wat Werkt Laten Werken.
Ons primaire doel is het voorkomen van de ontwikkeling van overlastgevend en/of delinquent gedrag. De effecten die wij zien, zijn dat onze jongeren tot twee keer minder vaak in contact komen met de politie en tot drie keer minder vaak worden veroordeeld door justitie. Het levert ook geld op. De maatschappelijke kosten-batenanalyse toont aan: op het moment dat je €1 aan de voorkant investeert, levert dat een kostenbesparing tussen €19 en €32 op. Wat zien we nog meer? Aan het einde van het traject hebben onze kinderen minder gedragsproblemen en een betere werkhouding op school. Ze kunnen beter omgaan met autoriteit, hebben minder delinquente vrienden en vormen betere waarden en normen.
De interventie wordt ingezet voor jongeren tussen 12 en 18 jaar die onderwijs volgen in het praktijkonderwijs of in de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg van het vmbo. Veelal groeien zij op in armoede of is er sprake van een licht verstandelijke beperking. De inzet wordt gedaan in gemeenten met high-impact crime, op basis van de aantallen overvallen, straatroven, woninginbraken en geweldsdelicten, maar ook in gemeenten met Preventie met Gezag.
Het werkzame element en de beschermende factor is het positieve rolmodel dat voor de groep staat: onze coach, die ook als mentor functioneert en duidelijke afspraken maakt met onze jongeren rondom het gedrag, al aan het begin van de interventie. Het is een gestructureerde vrijetijdsbesteding in groepsverband.

Naast het werken in een team vindt individuele begeleiding plaats. Het is een interventie met een lage intensiteit.
Hoe doen we dat nou? We gaan twee jaar lang, dus voor 24 maanden, zes tot acht uur per week verdeeld over twee momenten met deze jongeren aan de slag. De uitvoering vindt plaats volgens een vaste methodiek, de structuur. Met clinics op school worden de jongeren geactiveerd en geënthousiasmeerd om aan onze interventie deel te nemen. De sportactiviteiten starten na schooltijd bij een vereniging of op school. Ze worden ook lid van de club. Na het afronden van het traject "Alleen jij bepaalt wie je bent" kunnen ze tot hun 18de gratis lid blijven en instromen in een regulier team van de vereniging. Ze trainen en spelen wedstrijdjes en toernooien. We verzorgen daarbij ook workshops. Denk aan Onze hulpverleners veilig of de aanpak explosieven. Een trainer biedt een leerling ook ruimte voor zijn studie of om huiswerk te maken.
Dit doen we samen met de school en de betrokken ouders. We betrekken hen erbij door ouderavonden te organiseren en hen uit te nodigen voor een evenementje, wedstrijd of toernooi. Zo raken we in gesprek en vormen we een krachtige driehoek rondom de jongeren. Daarmee helpen en ondersteunen we hen op hun weg naar volwassenheid.
Ons advies richting de Tweede Kamer is als volgt. Vertrouwen winnen is belangrijk en gedragsverandering kost tijd. Het is belangrijk dat jongeren die tijd ook krijgen. Zet structureel en sterk in op de preventie van delinquent gedrag door te investeren in interventies waarvan de effectiviteit is aangetoond. Alleen jij bepaalt wie je bent.

De **voorzitter**:
Dank. Dat brengt ons bij een vragenronde aan u vieren, de eerste pitchers. Zet u schrap, want we gaan naar deze kant van de zaal. Ik begin bij mevrouw Coenradie van JA21. Ik wil u vragen een vraag te stellen en duidelijk te maken aan wie u de vraag zou willen stellen.

Mevrouw **Coenradie** (JA21):
Begrijp ik goed dat ik één vraag mag stellen?

De **voorzitter**:
Dat is aan de commissie. We kunnen beginnen met één vraag. Misschien is dat wel leuk. Ik sluit niet uit dat u kunt zeggen dat u de vraag aan twee personen wilt

stellen. Dat mag ook wel, maar laten we het bij één vraag houden, want anders wordt het volgens mij best een lange zit. Beperkt u zich dus in eerste instantie daartoe. Dan bekijken we in de tweede ronde of er meer kan.

Mevrouw **Coenradie** (JA21):
Ik ga mijn best doen, want ik heb voor iedereen wel wat vragen. Allereerst heel veel dank voor jullie input. Het feit dat jullie hier ook met zo veel mensen zitten -- dit is eigenlijk nog maar een selectie van tal van andere initiatieven -- geeft aan dat er zo ontzettend veel initiatieven zijn. Tegelijkertijd is het ei van Columbus nog niet uitgevonden. Daar gaan we wel naar op zoek, want wij hopen met de hele commissie, die groter is dan het aantal mensen dat hier nu is, iets te vinden dat effectief en bewezen is en waarvan we over een tijdje kunnen zeggen: kijk eens, dit hebben we in deze Kamer effe heel goed met elkaar bekeken.
Dat gezegd hebbende, ben ik benieuwd naar het volgende. Ik hoor bij meerdere sprekers dat hun interventie bewezen effectief is. Maar als ik de positionpaper bekijk en naar het verhaal van de eerste spreker, mevrouw Van der Linde, luister, denk ik: waar is die dan al effectief geweest? Om hoeveel gezinnen en kinderen gaat het en op welke plaatsen? Ik heb nog geen idee van de omvang van jullie organisatie en waar de interventie precies zo effectief is.
Ik ben ook benieuwd naar het volgende. De heer De Bont is hier hartstikke wervend van start gegaan. Heeft de interventie een verplicht karakter? De werving gebeurt op school, maar kunnen mensen zich vrijwillig aanmelden? Het gaat om een traject van twee jaar. Wat gebeurt er als zij halverwege "aju paraplu" denken? Dat is misschien ook onderdeel van het hele gedrag. Wat dan? Weten we ook de resultaten op lange termijn, dus na 18 jaar? Wordt dat ook in kaart gebracht? Kortom, ik had toch best wel wat vragen.

De **voorzitter**:
Schrijft u mee? We gaan namelijk de Kamerleden langs en dan komen we bij u terug. We doen dus eerst de vragen. U kunt onthouden wat de vragen waren. Wij houden het ook bij. Mevrouw Synhaeve, D66.

Mevrouw **Synhaeve** (D66):
Ook namens mij heel veel dank dat jullie hier zijn. Dat geldt voor alle aanwezige mensen.

Ik denk dat we ervoor moeten waken dat we hier op zoek gaan naar wat precies de meest effectieve interventie is, al is het logisch dat we daar vragen over hebben. Mijn vraag is voor de heer De Bont. Ik was een tijd geleden bij jullie in Arnhem op werkbezoek, bij Alleen jij bepaalt wie je bent. Ik vond twee onderdelen heel krachtig. Ten eerste waren deze jongeren heel trots dat zij hiervan deel uitmaakten. Ik dacht: het is knap als je dat voor elkaar krijgt. Ten tweede -- daarover gaat mijn vraag -- waren er heel veel links met de buurt. Denk aan de samenwerking met Albert Heijn en met onderwijzers. Kunt u daar iets meer over vertellen?

De **voorzitter**:
Het woord is aan mevrouw Westerveld van PRO.

Mevrouw **Westerveld** (PRO):
Het is heel fijn dat u er bent. Dat gaat u nog een paar keer horen. We vinden het allemaal gewoon heel prettig dat u zo veel tijd neemt om ons bij te praten. Allereerst een vraag aan mevrouw Van der Linde. In uw positionpaper, maar ook in uw verhaal, verwees u al naar ThuisBest. Dat sluit aan bij een debat dat wij gisteren hadden over jeugdbeleid. Dat ging heel erg over de afbouw van de gesloten jeugdzorg en het ontbreken van alternatieven. Kunt u iets meer vertellen over ThuisBest? Kan dit in vergelijkbare vormen direct in alle gemeenten in Nederland worden geïmplementeerd?

De **voorzitter**:
De heer Hamstra, CDA.

De heer **Hamstra** (CDA):
Bedankt voor jullie pitches. Ik ben benieuwd naar het volgende; mevrouw Van der Linde had het er ook over. Ik hoorde bijna een cri de coeur, zo van: waren we maar eerder bij bepaalde situaties betrokken. Ik hoorde de heer Rigter ook zeggen dat bepaald externaliserend gedrag mogelijk een voorspeller kan zijn van later crimineel gedrag. Mijn vraag is misschien toch aan mevrouw Van der Linde. Op welke manier zouden we in het kader van vroegsignalering eerder betrokken kunnen zijn? Hoe zou die aanpak eruitzien?

De **voorzitter**:

Tot slot de heer Bikkers, VVD.

De heer **Bikkers** (VVD):
Dank, natuurlijk ook namens mij. Vooral ook complimenten voor het werk dat u allemaal doet. Het is mooi om te zien hoeveel mensen zich elke dag intensief proberen in te zetten om onze jeugdigen uit de criminaliteit te houden en hen, wanneer het fout gaat, weer op het rechte pad te brengen. Daarvoor met name veel dank.
Ik heb een heleboel vragen, maar laat ik beginnen met een vraag aan de heer Rigter. Hij geeft in zijn verhaal aan dat het in zijn ogen een beetje achterhaald is om te denken dat gemeenten het beste weten wat de beste aanpak in hun gemeente is. In mijn woorden zouden we misschien moeten streven naar een uniforme aanpak. Ik ben benieuwd hoe die eruit zou kunnen zien en wat uw achterliggende gedachte daarbij was.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dat zijn de vragen. Ik begin bij de vraag van mevrouw Coenradie aan mevrouw Van der Linde. Gaat uw gang.

Mevrouw **Van der Linde**:
Veel dank voor de vragen en voor de getoonde interesse. Ik ga proberen die zo goed mogelijk te beantwoorden. U vroeg mij waarin het effectief is, hoe we dat weten en hoe groot het programma is. MST is ongeveer 40 jaar geleden in Amerika ontwikkeld en bestaat dus al heel lang. In Nederland is het eerste team in 2004 geïmplementeerd. In het begin was dat kleinschalig. Op een gegeven moment hebben we in Nederland veel meer regie daarop gekregen. Vanaf 2008 à 2010 is dat intensiever geworden. Met name in de laatste tien jaar hebben er heel veel ontwikkelingen plaatsgevonden, om het bredere perspectief te schetsen. Er zijn in totaal 110 studies geweest, met meer dan 200 artikelen. Er is dus heel veel onderzoek naar MST, ook in Nederland. We weten dat het effectief is bij, even uit mijn hoofd, onder andere het voorkomen van uithuisplaatsingen en schooluitval, opvoedingsvaardigheden en delictgedrag. Er zijn echt heel veel artikelen.
Het is belangrijk dat wij ook de resultaten van alle behandelingen meten en monitoren en dat wij daar ook dashboards voor hebben. Je hebt natuurlijk het onderzoek. Een RCT kun je één keer in de zoveel tijd doen. Dat is een heel

grootschalig en duur onderzoek. Alleen, wij vinden het belangrijk om ook heel actief te monitoren of het wordt uitgevoerd zoals bedoeld. Dat geeft ons ook de gelegenheid om het programma door te ontwikkelen en bij te stellen als dat nodig is voor de Nederlandse context, bijvoorbeeld als we nieuwe ontwikkelingen zien. Denk aan de onlineontwikkelingen, die behoorlijk zijn, rond gangs en de laatste inzichten. Denk aan dat soort zaken. Gamen is er daar ook eentje van.
Ik weet niet hoeveel tijd ik per vraag heb.

De **voorzitter**:
Dit is een goed eerste antwoord. Zullen we naar de heer De Bont? Dat was namelijk stiekem de tweede vraag van mevrouw Coenradie. Die ging volgens mij over het verplichtende karakter en de lange termijn.

De heer **De Bont**:
Dat ging over het 18de jaar en vrijwillige deelname. Volgens mij kreeg ik twee vragen. Ja, de deelname is inderdaad vrijwillig. Dat toont meteen het belang aan van de samenwerking met de school en de lokale vereniging waarmee we samenwerken. In het begin zijn de clinics en het enthousiasmeren van de kinderen het meest belangrijk om hen binnen te halen. Dan zie je gelijk de waarde van een jeugdcoach die voor een groep staat en de klik met de jongeren maakt om ze over te halen. Op het moment dat de clinics zijn geweest om ze te activeren en te motiveren, hebben we nog steeds twee weken lang vormen van proeftrainingen om die kinderen daarin mee te nemen. Het gaat ons er niet om talent te ontwikkelen, maar juist om plezier te maken en de connectie te leggen met de jongere die dit zo nodig heeft. Als een deelnemer twijfelt, het nog niet weet of een week later denkt "ik wil me misschien toch aanmelden", staan onze deuren nog steeds open. Heeft dat de vraag een beetje beantwoord? Ik zie dat dat het geval is.
Dan kan ik door. De interventie is geschreven tot 18 jaar. We zijn bij de club aanwezig en doen ieder jaar een nieuwe wervingsronde. Ook als de deelnemers doorstromen naar een vereniging, zijn wij nog steeds actief en zijn wij een heel mooi vangnet. Tot 18 jaar is ons bereik. Als het gaat om alles wat daarbuiten valt, moet ik u helaas teleurstellen, want ik weet niet wat de wetenschappelijke cijfers daarna zullen zijn. Op die stoel kan ik ook niet plaatsnemen. Maar wat betreft de interventie "Alleen jij bepaalt wie je bent" bieden wij dat vangnet, ondanks dat we het traject maar twee jaar hebben. Als ze doorstromen, zijn wij nog steeds

aanwezig en nog steeds in contact met een deelnemer die al deel heeft genomen en doorgaat.

De **voorzitter**:
Dank. Mevrouw Synhaeve heeft een vraag gesteld aan de heer De Bont, over de links met de buurt. Gaat uw gang.

De heer **De Bont**:
Ik zal iets meer vertellen over de link met de omgeving. De kracht van de interventie is om die juist lokaal in te zetten. De kinderen zijn bekend met hun school. Ze zijn ook bekend met de vereniging, die heel lokaal en dicht bij hun school is. Daar leven ze. Het is hun leefgebied. De netwerken zijn dus heel snel gebouwd. De interventie "Alleen jij bepaalt wie je bent" is eigenlijk een hele mooie kapstok, waar je heel veel aan kan toevoegen, met een netwerk zoals een lokale supermarkt of een lokale aardappelboer, waar ze ook terechtkunnen. Dat netwerk is eigenlijk heel snel gelegd. Dat is het mooie aan de ontwikkeling van de jeugd, die je wilt sturen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Mevrouw Westerveld stelde mevrouw Van der Linde een vraag over ThuisBest.

Mevrouw **Van der Linde**:
ThuisBest is een programma waarin we MST combineren met een crisisopname in een gesloten of open jeugdsetting. Concreet betekent dit dat de jongere maximaal zes tot acht weken is opgenomen. Vanaf dag één starten we met het gezin met MST. De jongere zit dus in de residentiële setting en met het gezin starten we met MST. Het bijzondere is dat er met de jongere wordt gestart met MST in de groep. Wij trainen de groep in de residentiële setting op basis van de principes van Multisysteem Therapie. Maar denk ook aan samenwerking met ouders en het gebruiken van dezelfde taal. Dan start je eigenlijk twee trajecten enigszins parallel, maar die kan je naadloos integreren. Dat betekent ook dat de jongere vrij snel naar huis gaat om te oefenen met de situatie. Dat wordt goed voorbesproken in de thuissituatie. Dan kan er geoefend worden. De jongere gaat dan weer terug. Als een jongere eenmaal opgenomen moet worden, zie je dat zo'n uithuisplaatsing maar duurt en duurt. Veel jongeren komen nooit meer thuis.

We weten hoe superbelangrijk het is dat ze wel thuis kunnen opgroeien en dat het gezin daarop wordt voorbereid. Het werkt niet als je alleen met de jongere werkt en de jongere thuiskomt en het gezin -- denk aan ouders, opvoeders en broertjes en zusjes -- nergens van weet. Daarom hebben we dat parallelle traject. We hebben daar nu ongeveer 300 jongeren mee behandeld, zeg ik uit mijn hoofd. Ik weet de cijfers niet precies uit mijn hoofd, maar het is heel succesvol. We zien dat MST echt de kracht is van het intensief werken. We zien dat het trainen van de residentiële groepen heel effectief is.
Kan het in alle gemeenten? Heel graag, zou ik zeggen. We hebben onder andere trajecten ontwikkeld met Almata, in het zuiden van het land. Er zijn nu verschillende settings en andere aanbieders waarbij het geïmplementeerd is. We hebben het de afgelopen jaren actief doorontwikkeld. We zijn nu aan het bekijken of we het breed weg kunnen zetten, omdat het echt een maatschappelijke vraag beantwoordt. U heeft vast gehoord dat wij heel erg gepassioneerd zijn om ervoor te zorgen dat elke jongere gewoon thuis kan opgroeien.

Mevrouw **Westerveld** (PRO):
De vraag of het overal zou kunnen, komt niet uit de lucht vallen. Wij krijgen best wel veel berichten van wethouders die aangeven dat ze worstelen met deze vraag; ik denk dat dat herkenbaar is. Stel dat de vraag bij jullie veel groter wordt. Kunnen jullie dan leveren?

Mevrouw **Van der Linde**:
De crux is dat de MST-teams de regie hebben. Wij hebben gelukkig al best veel MST-teams kunnen helpen met implementeren. Wij zouden het heel graag in alle regio's beschikbaar hebben. De eerste stap is dat MST beschikbaar moet zijn. Dan zouden wij dat op elke voorziening kunnen implementeren. We hebben een implementatietraject, zodat je het zorgvuldig met elkaar doet. Wat we ook doen -- nu word ik enthousiast -- is heel goed met de voorziening, de organisatie, bekijken wat er nodig is om ThuisBest te kunnen implementeren. Voor zo'n groep is het namelijk heel vaak anders werken. Je moet medewerkers daar heel goed in meenemen en het zorgvuldig doen. Je ziet dat die heel enthousiast worden op het moment dat ze daar eenmaal mee aan de slag mogen, omdat hun werk er een andere dimensie bij krijgt. Er zijn allerlei voorwaarden en succesfactoren, maar dat lijkt mij nu te ver gaan.

De **voorzitter**:
U kreeg ook een vraag van de heer Hamstra, over vroegsignalering. Volgens mij was die vraag aan u gesteld, mevrouw Van der Linde. Of was de vraag voor de heer Rigter?

De heer **Hamstra** (CDA):
Eigenlijk is die vraag bedoeld voor mevrouw Van der Linde.

De **voorzitter**:
U mag het ook samen doen. Misschien kunt u aftrappen, mevrouw Van der Linde. U mag het zelf bepalen!

Mevrouw **Van der Linde**:
De vraag was op welke manier vroegsignalering eerder zou kunnen en hoe dat eruit zou kunnen zien. Daar wil ik kort twee dingen over noemen. Kijk naar de programma's van Multisysteem Therapie. Bij ons is dat MST-Child. Daarbij kunnen we naar gezinnen met kinderen van 2 tot 10 jaar. Dat is echt de zwaarste groep; onderschat dat niet. Denk niet dat het altijd lichte problematiek is. Als ze bij ons komen, is er echt heel erg veel aan de hand. Dat zijn natuurlijk superintensieve trajecten. Denk aan kinderen die al op hun 5de niet meer welkom zijn op school, die zijn weggestuurd en niet terug kunnen komen. Denk aan de impact die dat op het gezin heeft en aan alles wat erbij komt kijken qua gezinsdynamiek, onderling geweld tussen broertjes en zusjes en dierenmishandeling. We komen van alles tegen. Dit is er om het gezin te helpen om dat goed op te pakken, zodat het ook effect heeft op broertjes en zusjes. Dan kan je toch die start met elkaar maken. Bij het andere wat ik graag zou willen noemen, zie ik een link met de collega naast me. Aan de voorkant hebben wij, dus PI Research, Stichting Jeugdinterventies en MST-Nederland samen, een programma ontwikkeld dat Metsys heet. We zagen vanuit onze effectieve programma's dat jongeren komen als er van alles aan de hand is. Dan zit je dus aan de achterkant, maar wij zien dat er aan de voorkant ook heel veel winst te behalen is. Wij bekijken wat effectieve interventies en vaardigheden zijn die wij kunnen leren aan de wijkteams -- het is een programma voor systemisch werken door wijkteams -- zodat zij aan de voorkant veel meer kunnen wegvangen en kunnen oppakken waardoor het niet escaleert en zo'n gezin dan dus niet bij ons hoeft te komen. Uiteindelijk is mijn doel om overbodig te worden; dat zou fantastisch zijn. Daar is

wel wat voor nodig. Metsys helpt ook omdat we merkten dat er bij wijkteams heel veel behoefte aan was. Daar hebben we ook onderzoek naar gedaan.

De **voorzitter**:
Dank. Dan de heer Rigter nog.

De heer **Rigter**:
Ik zal iets zeggen over de zorgtoewijzing. Het moet niet zo zijn dat ambtenaren bepalen naar welke instelling en welk type zorg jongeren worden doorverwezen, want daar zijn ze niet voor opgeleid. Dat moet gebeuren door inhoudelijk deskundigen. Er zijn nu plannen om per gemeente een toewijzingscommissie te hebben. Ik vind dit een interessante gedachte om over na te denken. Daar moeten inhoudelijk deskundigen in zitten. Zeker een van die deskundigen moet misschien wel de beste in zijn vak zijn. Dat is net als bij triage op het oorlogsveld; er was altijd één arts bij die alle problematiek kon overzien. Het moet dus kwalitatief hoogwaardig en inhoudelijk zijn, en dus niet ambtelijk. De mensen die de toewijzingen doen, moeten weten wat er werkt en wat er niet werkt. Zij moeten weten wat effectief is. Ik hoor u dat de hele tijd zeggen. Het toeval wil dat wij in Nederland een uitstekend overzicht hebben van alles wat werkt en niet werkt in de jeugdzorg. Er is een procedure in Nederland, de erkenningsprocedure. Iedereen die een interventieprogramma heeft voor preventie of behandeling moet bij een kennisinstituut, bijvoorbeeld het Nederlands Jeugdinstituut, erkenning aanvragen voor dat programma. Die moet dan wetenschappelijk bewijs overleggen. Er wordt heel streng gekeurd. Als dat niet goed is, krijg je geen erkenning. Je krijgt dus alleen erkenning als er goed wetenschappelijk bewijs is.
MDFT heeft al sinds 2011 erkenning. Elke vijf jaar moet die vernieuwd worden. Ik heb gisteravond een ronde voor 2026 afgerond. Het kost mij ieder jaar een halfjaar om alle bewijzen te verzamelen. Dat is een soort liefdadigheid aan de jeugdzorg, want ik krijg er geen cent voor betaald. Er is ook niemand, geen overheid die zegt: dit proces moeten wij faciliteren. Dit is zo centraal voor wat wij kunnen met de jeugdzorg. Dan is er dus een interventieprogramma erkend door een commissie van deskundigen -- kennelijk zit er op het ministerie een ambtenaar die een stempeltje "erkend" geeft -- en vervolgens gebeurt er niks mee. De erkende programma's worden niet gefaciliteerd. Ze zijn allemaal bedreigd in hun voortgang, vooruitgang, ontwikkeling. Op de markt krijgen de

commerciële jongens wel toegang, met dingen die tot fraude uitnodigen of van onbewezen waarde zijn. Dat systeem klopt niet. Ik zou pleiten voor een systeem met zorgtoewijzing op basis van deskundigheid en effectiviteit. U hebt al die informatie beschikbaar. Die heeft u misschien niet persoonlijk, maar die is beschikbaar in Nederland.

De **voorzitter**:
Dank. Ik zie de heer Bikkers knikken, maar dit was nog niet het antwoord op zijn vraag over de uniformiteit en gemeenten, dacht ik. Of wel, meneer Bikkers? Was dit voldoende?

De heer **Bikkers** (VVD):
Ik hoorde wel een antwoord op mijn vraag, voorzitter.

De **voorzitter**:
Kijk! Dat zat daar dan allemaal goed en mooi in verstopt.
Dat brengt ons bij het tweede blok, met uw welnemen. We zitten op dit punt goed in de tijd. Dank aan de eerste vier pitchers. Wij gaan naar de volgende drie pitchers, in ronde twee. Dat zijn Jaap van der Spek van Stichting Halt, Simone Dust van de Waag en Maarten Onderdelinden van stichting Werken met Goldstein. Het is aan u in dit blok. Dat wil ik inplannen voor ongeveer een halfuur, tot 15.15 uur of 15.20 uur, inclusief de vragen. Dan komen we een heel eind. Neemt u de tijd. U heeft vijf minuten voor uw pitch. Ik start bij de eerste spreker, de heer Van der Spek van Stichting Halt. Gaat uw gang.

De heer **Van der Spek**:
Dank u wel, leden van de Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid. Dank voor de uitnodiging; daar maken wij graag gebruik van. De vraag was: hoe ben je effectief in je antwoord op jeugdcriminaliteit? Dan moet je eigenlijk zoeken naar een plek en een interventie waarbij de kans het grootst is dat jongeren niet terugkeren. Dat ligt voor de hand. Dan moet je een paar dingen doen, zo laat onderzoek zien. Je moet snel zijn. Je moet ook tijdig reageren, zodat de leerervaring gaat over zaken waarvan je iets hebt te leren, pedagogisch en zo nodig orthopedagogisch. Ten derde reageer je idealiter niet vanuit het strafrecht, maar voor- en buitenstrafrechtelijk; dat is een beetje de pointe van mijn verhaal. Allerlei effectonderzoeken laten zien dat de effectiviteit groter is als je

buitenstrafrechtelijk antwoordt op delictgedrag in plaats van dat je inzet op het strafrecht. Dat komt doordat zaken als dwang, controle en repressie dan geen onderdeel uitmaken van de behandelsetting. Daardoor zie je dat de recidive beduidend lager is. Dat zie je ook in allerlei meta-analyses. Daarom pleiten wij voor meer buitenstrafrechtelijke afdoeningen; in het Engels noem je dat "diversion". Halt is daar een invulling van. Ik noem een paar redenen hiervoor. Ten eerste doe je het waar het strafrecht ingezet hád kunnen worden. Dat doe je dan op grond van het Halt-besluit. Dit jaar gebeurde dat ongeveer 13.000 of 14.000 keer. Maar je verkiest dus een alternatieve route. Dat doe je omdat het strafrecht schade doet, en dat wil je voorkomen. Het is ook om die reden dat het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind, het IVRK, alle landen aanraadt om buitenstrafrechtelijk altijd als eerste optie te overwegen. Dat geldt trouwens niet slechts voor de lichte delicten, maar echt voor alle delicten. Vorig jaar heeft de RSJ, de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, op die grond geadviseerd dat het Nederlandse stelsel op dat punt echt wel meer kan doen. Denk aan meer feiten, meer daders, meer leeftijdsgroepen. Nederland doet het relatief beperkt, als je het in internationaal verband ziet.
Ik zei al: wij zijn als Halt, met de Halt-interventie, een invulling van de buitenstrafrechtelijke afdoening. De tweede smaak is de reprimande, vanuit de politie, voor de lichtste delicten. Er zijn een paar dingen waar je echt op moet letten. Vrijwillige deelname is heel erg belangrijk; dat werd net ook verteld. Vrijwilligheid voorspelt effectiviteit. Je moet labeling vermijden. Je moet klein gedoe dat erg is maar zich niet voor het strafrecht kwalificeert, vooral met rust laten. Je moet dus niet te veel willen. En je moet het netwerk van jongeren versterken; daar kom ik aan het eind nog op terug. Ik denk dat veel aanbieders net ook hebben gesproken over een wat zwaardere doelgroep. Dat is niet waar wij ons primair mee bezighouden. Voor die doelgroep geldt dat je niet te veel moet doen. Minimaliserend optreden is voor die doelgroep juist nastrevenswaardig.
Ik ben in Ierland geweest. We hebben vijf minuten, maar daar kan ik uren over praten. Dat land wordt internationaal geprezen als een land waar de buitenstrafrechtelijke afdoening -- dat heet daar "diversion" -- heel goed wordt toegepast, niet slechts voor lichte delicten. Die moet daar voor alle delicten worden overwogen. De politie voert die uit. De crux is dat de politie het aanbiedt en uitvoert via jeugdagenten. Dat is heel elegant. Ze hebben er daar trouwens ook veel van en die zijn daar speciaal voor opgeleid. Zij begeleiden jongeren

eerst vrijwillig en daarna, de tweede keer, in een iets verplichtender kader. Dat kan zo een jaar duren, maar als je meer nodig hebt, sturen ze je door naar jongerenwerk. Daar hebben we het nu niet over gehad, maar dat is een heel belangrijke speler. Het jongerenwerk is in Nederland vrij instabiel vanwege de financieringsvorm, terwijl het daar ten dele ook centraal wordt gefinancierd met die justitiële diversionprogramma's. Zo krijg je een soort gespecialiseerd jongerenwerk.
Waar leidt dat toe? Je hebt iets gedaan wat niet mag. Je hebt iets opgeblazen of zo; dat mag niet. Uiteindelijk kom je dan terecht bij het jongerenwerk dat op je 5de ook al voetbaltoernooitjes organiseerde toen je daar gewoon nog naar school ging. Dat werkt dus heel goed. Er is geen stok achter de deur en geen dwang. Uitval heeft geen repercussies. Daar schrikken mensen dan van, maar gemiddeld genomen zitten ze daar op vrijwillige gronden twintig maanden. Er is in Nederland geen programma beschikbaar dat echt als effect heeft dat je je na het plegen van een delict uiteindelijk twintig maanden vrijwillig laat begeleiden. Dat werkt daar dus gewoon heel goed. Het land is drie keer kleiner en er zitten tien keer minder kinderen in de gevangenis. Dat is dus wel iets nastrevenswaardigs.
Ik snap wel dat je het strafrecht niet altijd tussen haakjes kunt plaatsen. Het gaat om de doelen van vergelding en bescherming -- daar zullen wij verder niet tegen pleiten -- maar wanneer je vraagt of dit wel genoegdoening biedt, is het heel belangrijk om in gedachten te houden dat wij in ieder geval bij Halt een herstelrechtelijk element heel sterk met de aanpak verknopen; dat zie je bij veel buitenstrafrechtelijke afdoeningen. Dat zie je als je het aan slachtoffers vraagt: 90% vindt het rechtvaardig dat Halt is ingezet. Een iets lager percentage, maar nog steeds een heel hoog percentage, is heel blij dat herstel heeft plaatsgevonden. Die zijn daar dus heel blij mee.
Je ziet vanuit de neurobiologie ook in toenemende mate pleidooien voor herstelrecht. Dat past namelijk heel goed bij die fase van de ontwikkeling van de hersenen. In die fase zijn kinderen heel sociaal op de wereld georiënteerd; dat is een beetje kort door de bocht. Het herstelrecht draait heel sterk om de vragen: wat deed het met je, wat deed het met de ander en hoe los je het met elkaar op? Dat sluit daar dus heel goed bij aan.
Wij zijn er trots op een buitenstrafrechtelijke afdoening te zijn. Je biedt jongeren een tweede kans. Als het netwerk -- dat is vaak genoemd -- daarbij ondersteuning nodig heeft, kun je dat netwerk versterken door iemand anders te

zoeken, bijvoorbeeld een coach of een tante. Er zijn vaak nog wel andere mensen die blij zijn dat ze in die positie worden gesteld.
Het advies is dan dus: wees snel, wees pedagogisch en ga niet overreageren. Heb oog voor het slachtoffer via de inzet van herstelrecht. Prefereer waar mogelijk en waar je dat aandurft een buitenstrafrechtelijke optie boven een binnenstrafrechtelijke optie, want daarmee ben je effectiever. Je geeft jongeren zo een alternatief voor jeugdcriminaliteit.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Van der Spek. Wij zijn bij mevrouw Dust namens de Waag. Gaat uw gang.

Mevrouw **Dust**:
Dank u wel. Allereerst wil ik u uiteraard namens de Waag hartelijk bedanken voor de uitnodiging voor deze pitchsessie. Mijn naam is Simone Dust. Ik werk als programmamanager Jeugd bij de Waag en behandel daarnaast nog steeds zelf een aantal jongeren en jongvolwassenen. De Waag is onderdeel van een grotere stichting, De Forensische Zorgspecialisten. Wij zijn een forensische zorgaanbieder met twaalf vestigingen verspreid over het land. Daarnaast hebben we nog meerdere satellietspreeklocaties.
Iedere Waagvestiging heeft een gespecialiseerd jeugdteam, dat bestaat uit hoogopgeleide jeugdbehandelaren, orthopedagogen-generalisten, kinder- en jeugdpsychologen, klinisch psychologen, kinder- en jeugdpsychiaters en systeemtherapeuten. Wij behandelen binnen die jeugdteams jongeren tussen de 12 en 23 jaar. Dat zijn jongeren die met politie en justitie in aanraking zijn gekomen, maar dat is lang niet altijd zo. Wij zien dagelijks ook jongeren die ernstige vormen van criminaliteit plegen en bij wie soms ook al echt langer sprake is van een delictpatroon zonder dat ze in beeld zijn bij politie of justitie. Omdat wij een landelijke spreiding hebben, hebben wij ook goed zicht op wat er in de verschillende regio's in het land wordt ingezet en ontwikkeld om jeugdcriminaliteit te bestrijden. Helaas zien we daarin nog te vaak, of misschien zelfs wel steeds vaker, dat er wordt gekozen voor allerlei met name goedkopere vormen van ondersteuning en hulp, vaak in de vorm van coaching. We weten dat dat bij jongeren en jongvolwassenen die delicten plegen gewoon niet voldoende is, ook niet wanneer er nog geen strafrechtelijk kader is.

Leidend dient te zijn wat aantoonbaar werkt. Wat werkt -- dat hebben mijn voorgangers ook al duidelijk gemaakt -- zijn interventies en behandelvormen die gebaseerd zijn op wat we het Risk-Need-Responsivity-principe noemen. De interventie of behandeling moet worden aangeboden door aanbieders met aantoonbare forensische expertise. Dat moet gebeuren binnen een organisatiestructuur die gericht is op het uitvoeren van interventies zoals die bedoeld zijn. Een voorbeeld van zo'n interventie is Agressie Regulatie op Maat. Dit is een mooi voorbeeld van een wetenschappelijk onderbouwde en effectief gebleken forensische behandelinterventie. De ARopMaat behoort tot een beperkte groep in Nederland onderzochte interventies waarvan daadwerkelijk een effect op delinquentie en delictrecidive is aangetoond. In een recente meta-analyse vormen zowel de ARopMaat als de SoVa op Maat, de Sociale Vaardigheden op Maat, samen de enige categorie waarvoor een middelgroot effect op daadwerkelijke delictrecidive en delinquentie werd gevonden. In die meta-analyse zijn verschillende interventies met elkaar vergeleken die zijn opgenomen in de databank Effectieve jeugdinterventies.
Wat maakt Agressie Regulatie op Maat nou zo effectief? De RNR-principes en de multimodaliteit staan centraal. De behandeling wordt grotendeels individueel aangeboden, dus niet in groepen, en combineert nadrukkelijk zowel het denken en het praten als het doen. Daardoor worden belangrijke werkzame elementen met elkaar gecombineerd. Er wordt structureel gewerkt met ervaringsgerichte technieken, zoals rollenspel, visualisatie en ontspanningsoefeningen.
Daarnaast is de interventie opgebouwd uit standaardmodules en optionele modules, waardoor deze helemaal kan worden afgestemd op de individuele combinatie van risicofactoren en de responsiviteit van een cliënt. De manier waarop je de interventie aanbiedt, is dus onder andere afhankelijk van de motivatie, van de vraag of er wel of geen sprake is van een lvb en van de leerstijl van een specifieke jongere.
Door de uitgebreide gezinsmodule of door Agressie Regulatie op Maat te combineren met een forensische ambulante systeemtherapie wordt consequent gewerkt aan zowel de individuele als de systemische risicofactoren. Binnen de behandeling is uitgebreid aandacht voor onder andere beheersingsvaardigheden, disfunctionele cognities, geweldloze probleemoplossing en weerbaarheid. Indien nodig wordt er uiteraard ook aandacht besteed aan impulscontrole, emotieregulatie, conflicthantering en zelfbeeld. Dit hele pakket combineren we waar nodig uiteraard ook met andere vormen van behandeling die gericht zijn op

bijvoorbeeld traumaproblematiek, problematisch middelengebruik of andere problematiek.
Maar zoals ik eerder al zei, is enkel de inzet van de interventie niet voldoende. Het resultaat is mede afhankelijk van een goede indicatiestelling, van de vraag of de interventie wordt uitgevoerd zoals bedoeld -- dat is ook al door mijn voorgangers onder de aandacht gebracht -- en ook van de deskundigheid van de aanbieder en van de mogelijkheid om een interventie te combineren met een behandeling die gericht is op andersoortig delictgedrag. Denk aan het plegen van vermogensdelicten of seksueel grensoverschrijdend gedrag.
In de gespreksnotitie van de Waag staat daarnaast uitgebreid beschreven welke kwalitatieve eisen van belang zijn voor een aanbieder van forensische zorg. Ik wil hier vooral onder de aandacht brengen dat differentiatie in het aanbod essentieel is, omdat jongeren zich slechts zelden beperken tot één vorm van delictgedrag. Daarnaast is het structureel werken met delictanalyse en risicotaxatie een must. Een kwalitatief goed aanbod kan, gezien de complexiteit van de problematiek bij deze doelgroep, eigenlijk enkel bestaan wanneer dit wordt uitgevoerd vanuit een multidisciplinair team waarvan een kinder- en jeugdpsychiater deel uitmaakt.
De oproep van de Waag vandaag in deze vergadering is om in te zetten op interventies die een bewezen effect hebben op delinquentie en recidive en die passen bij het risicoprofiel van een jongere, om gebruik te maken van forensische zorgaanbieders die voldoen aan hele specifieke kwaliteitseisen en om niet alleen op de behandeluitkomst te monitoren, maar ook op het effect van een interventie, specifiek op delictrecidive, en om te investeren in het doorontwikkelen van interventies zoals ARopMaat, maar ook van andere mooie interventies, zodat die aangepast kunnen worden aan de veranderende vormen van delictgedrag. Denk aan de Com-groepen, waar tegenwoordig heel veel aandacht voor is, de hybride straatcultuur en cybercrime.
Ik dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan zijn we bij de heer Onderdelinden, die zal spreken namens de stichting Werken met Goldstein.

De heer **Onderdelinden**:
Goedemiddag. Dank u wel, voorzitter. Leden van de commissie en collegae. Waar mijn voorafgaande collega's een beetje in de hoek van forensische behandeling

zitten, zitten wij meer in de samenwerking met Halt. Wij zitten dus aan de preventieve kant, maar ook wel bij DJI. Dat doen we sinds een jaar of twintig. De uitspraak "wij van WC-Eend adviseren WC-Eend" kennen jullie vast wel. Wij van ART adviseren natuurlijk ART. Dat is een grapje, maar er zit ook een kern van waarheid in. Ik zal een beetje toelichten wat wij met die ART doen en ook wat linken leggen met wetenschappelijk onderzoek.
Ik woon zelf in Rotterdam-West, een van de slechte wijken in Nederland. Als ik daar jongeren vraag wat ze nou later willen, zeggen ze geen hele rare dingen. Ze zeggen: we willen vooral werk, we willen een beetje geld verdienen, een leuke relatie en ergens bij horen. Als we kijken naar de psychologische basisbehoeften, zijn dat de behoefte aan autonomie, verbondenheid en competentie. We zien dat heel veel jongeren eigenlijk de vaardigheden missen om daar te komen, dat vast te houden en een leuk baantje te hebben. Ze hebben dat nooit geleerd. Ze hebben moeite om hun boosheid te reguleren. Ze weten niet hoe ze een conflict kunnen aanpakken. Ze denken ook onvoldoende na over de gevolgen van hun gedrag en het perspectief van de ander.
Vanuit Goldstein richten wij ons daarom vooral op het versterken van die competenties, van die vaardigheden. Dat doen wij door jongeren daar systematisch mee te laten oefenen. Wij richten ons daarbij op jongeren van 12 tot 23 jaar met agressieproblemen. Dat zijn jongeren die op school of in de buurt steeds opnieuw in conflicten terechtkomen, maar ook jongeren die al met justitie in aanraking zijn geweest. Voor jullie beeld: het gaat niet alleen om slaan of vechten, maar ook om bedreigen, vernederen en buitensluiten. Het gaat ook niet alleen om agressie vanuit boosheid, maar ook om agressie om je doel te bereiken. Dat noemen we "instrumentele agressie".
ART bestaat uit drie onderdelen: boosheidscontrole, het leren van sociale vaardigheden en het stukje moreel redeneren. Bij boosheidscontrole leren we vooral te herkennen: wat maakt je nou boos, wat zijn nou triggers en wat maakt nou dat je zo reageert? We kijken ook hoe de spanning oploopt en welke strategieën kunnen helpen om die te reguleren. Maar minder boos zijn betekent niet dat je weet wat je moet doen; vandaar ook die sociale vaardigheden. We oefenen met zaken als: hoe blijf je uit een gevecht, hoe ga je om met groepsdruk en hoe reageer je als iemand je beschuldigt, al dan niet terecht? Zoals een van mijn voorgangers zei, doen we dat vooral niet door erover te praten, maar door te doen. We laten modelgedrag zien en oefenen systematisch van makkelijk naar moeilijk, zou je kunnen zeggen. Ze krijgen daarin feedback, proberen het en

passen het vervolgens toe in hun eigen leven. We hebben een aantal projecten op scholen in Rotterdam gedraaid. Daar weten de docenten er ook van. De jongeren oefenen met die vaardigheden en gaan dan naar hun docent toe. Ze zeggen dan: "Meneer, ik wil even wat met u bespreken. Komt het gelegen?" Aan dat soort simpele zaken moet je denken.
Bij moreel redeneren kijken we vooral naar de gevolgen van het gedrag. Het gaat ook over het herkennen van denkfouten en het oefenen met het perspectief van anderen. We gebruiken bijvoorbeeld de volgende casuïstiek. Stel: je bent met een vriend, die vriend steelt wat in een winkel en loopt weg, de politie komt erbij en jij wordt staande gehouden. Wat doe je dan? Verraad je diegene dan? Ga je in gesprek? Dat soort morele dilemma's behandelen wij dicht bij hun leefwereld. We werken dus binnen scholen, binnen de jeugdhulp, binnen de forensische zorg bij Kairos en binnen DJI. Samen met Halt hebben we een aantal projecten lopen. We werken vooral met de ouders, docenten, begeleiders en mentoren om de jongeren heen. Ik zat al naar meneer De Bont te kijken. Ik denk dat dat misschien ook wel een interessante partij voor ons is. Dat doen we na afloop wel even.
Het ei van Columbus hebben wij; dat heb ik even opgeschreven. Nee, wat wij wel hebben, is het volgende. Als we kijken naar de NJi-kwalificatie, hebben wij goede aanwijzingen voor effectiviteit. Van alle agressietrainingen die er zijn, hebben wij de hoogste ranking. Dat komt ook doordat we al heel lang bezig zijn. Je zou kunnen zeggen: wij zijn een beetje de founding fathers van de agressietrainingen in Nederland.
Wat laten die onderzoeken zien? Een afname van agressie. Maar minder agressie is niet hetzelfde als een afname van recidive. De cijfers daarover zijn dus verdeeld. Er zijn studies die zeggen van wel en studies die zeggen van niet. Dat kunt u nog een beetje opzoeken. Maar dat heeft ook weer met therapietrouw te maken. Hoe goed voer je zo'n interventie uit? Komen ze altijd? Wat gebeurt er verder om zo'n jongere heen? Je kan je voorstellen dat als iemand uit detentie komt en er staat een mooie vrouw op hem te wachten die zegt "joh, lieverd, blijf nou een keer thuis vanavond", dat dat ook helpt bij het voorkomen van recidive. Zit ik al aan mijn vijf minuten of heb ik nog even?

De **voorzitter**:
Nog 25 seconden.

De heer **Onderdelinden**:

Nog 25 seconden, nou. Een IQ lager dan 80 geldt als contra-indicatie. We hebben een aangepaste variant ontwikkeld; die zijn we nog aan het testen. We zijn aan het kijken met de universiteit van Nijmegen en zijn in gesprek met Danique Smeijers. We hebben ook ingeschreven op een tender. Er lopen gewoon nog een aantal ontwikkelingen. We werken onder andere samen met het Anna Freud Centre en we zijn bezig met een criminoloog om te kijken hoe we dit verder kunnen doorontwikkelen. Wij zitten iets minder hard op programma-integriteit, zeg maar, althans niet minder hard op programma-integriteit eigenlijk maar iets minder op monitoring, omdat dat een kostbare zaak is. Dat is een afweging die je kan maken. Monitoren kost geld; dat is eigenlijk het idee. Dus, monitoren: ja, even kijken. Dank u wel.

De **voorzitter**:
Mooi, heel goed. Dank u wel. Dat brengt ons weer bij de leden, die zich klaarmaken voor de tweede vragenronde in dit blok. Wij starten wederom bij mevrouw Coenradie namens JA21.

Mevrouw **Coenradie** (JA21):
Voorzitter. De eerste spreker was de meneer van Halt. Laat ik daar nou enige tijd geleden geweest zijn in Rotterdam, mijn eigen stad, bij het Olympia College, waar Halt ook echt in zit. En wat een succes is dat! Ik was echt ontzettend enthousiast en ik zou ook mijn mede-Kamerleden willen aanraden om daar eens een keer te gaan kijken, want de samenwerking met de wijk, maar ook hoe Halt een aantal dingen aanpakt ... Ik heb daar met mensen gezeten die er werken, maar ook met mensen die daar onder begeleiding staan. Ik was daar enthousiast over. Een van de dingen die ik u hoorde zeggen was: vergelding is natuurlijk ook iets. Maar juist als het gaat over wat iets doet met een slachtoffer, is dat ook praten over vergelding en vergelding ergens misschien wel een plek geven. Ik was daar in ieder geval enthousiast over. Het is ook mooi dat u hier zit.
Wat mij triggerde, is dat een gemiddeld traject zo'n twintig maanden is, of dat sowieso het maximale twintig maanden is. Ik ben benieuwd wat het perspectief daarna is. Daarna komt iets van jongerenwerk, maar ik miste de link. Gaan die jongeren dan zelf als jongerenwerker aan de slag? Of hebben zij dan perspectief op een baan? Daar ben ik even zoekende in, want juist dat is iets wat ik vooral uit mijn tijd als staatssecretaris bij DJI ook wel hoorde in de jeugdgevangenissen: "ja, je komt eruit, en dan? Dan kom ik op hetzelfde voetbalveldje en dezelfde plek

weer terug." Eigenlijk ontbrak dat perspectief dan voor de meesten. Daar ben ik even naar op zoek.
Ik was tot slot op zoek naar het ART-verhaal. Is dat een training? Hoe ziet zo'n traject er dan uit? Hoeveel uur beslaat het? Dat vond ik niet terug in de papieren.

De **voorzitter**:
Ja, genoteerd. Mevrouw Synhaeve, D66.

Mevrouw **Synhaeve** (D66):
Ik heb een vraag voor mevrouw Dust van de Waag. Gisteren hadden we hier het jeugddebat en een van de onderwerpen die daarbij aan de orde kwamen, was hoeveel zorgaanbod je eigenlijk hebt voor jongeren met een forensisch profiel, met als conclusie dat we daar veel te weinig zorgaanbod voor hebben. Uw oproep was heel duidelijk: zorg nou dat je zorgaanbieders hebt, die ook gekwalificeerd zijn om juist deze doelgroep te begeleiden. Daar zit voor mij ook wel de zoektocht. Jullie hebben die expertise, maar kunnen jullie die expertise in slimme samenwerkingen ook overbrengen naar andere jeugdhulpaanbieders? Als u daarop zou kunnen reflecteren: heel graag.

De **voorzitter**:
Duidelijk. Mevrouw Westerveld, PRO.

Mevrouw **Westerveld** (PRO):
Dank. Ik heb een vraag over de rol die het onderwijs kan spelen. Die wilde ik eigenlijk in de eerste ronde al aan mevrouw Claessens stellen. Ik stel hem nu aan meneer Onderdelinden, maar misschien dat mevrouw Claessens daar ook nog op kan reageren, ook omdat zij in de eerste ronde geen vraag kreeg. De vraag gaat hierover: als ik bij scholen kom -- dat geldt met name voor praktijkscholen en vmbo-scholen -- dan hoor ik vaak van leerkrachten terug dat de jongeren die zij hebben, ook minder toekomstperspectief hebben. Dat maakt hen vatbaarder om geronseld te worden om later de criminaliteit in te gaan. Dat betekent helemaal niet dat deze kinderen slecht zijn, maar de omstandigheden zijn slecht. Mijn vraag aan jullie is wat we hierin kúnnen vragen van het onderwijs en op welke manier jullie ook met het onderwijs samenwerken, want het lijkt mij dat onderwijs een heel belangrijke rol heeft.

De **voorzitter**:
De heer Hamstra, CDA.

De heer **Hamstra** (CDA):
Voorzitter, dank. Ik heb ook een vraag aan de heer Van der Spek van Halt. Hij had het ook over het IVRK, dat ertoe oproept om altijd eerst buitenstrafrechtelijk te kijken, wat ook bewezen effectiever is om te doen, omdat het recidive voorkomt. Dat impliceert dat dit nu niet altijd gedaan wordt en dat daar nog een wereld te winnen is. Wat moeten wij doen om die wereld te winnen? Waarom lukt dat nu niet en wat zouden wij moeten doen om dat voor elkaar te krijgen?
Zou ik een tweede vraag mogen stellen? Ja? Aan mevrouw Dust. In de positionpaper stond: kijk naar wat bewezen effectief is en niet per se naar het gecontracteerde aanbod. In mijn optiek hoeft dat niet per se een tegenstelling te zijn. Bewezen effectiviteit kan immers ook onderdeel uitmaken van het gecontracteerde aanbod. Hoe kijkt u daarnaar en hoe kunnen we ervoor zorgen dat de bewezen effectiviteit een onderdeel wordt bij aanbestedingen, zodat het onderdeel uitmaakt van het gecontracteerde aanbod?

De **voorzitter**:
Check. Tot slot de heer Bikkers, VVD.

De heer **Bikkers** (VVD):
De ouders zijn vandaag een paar keer genoemd in uw verhaal, mevrouw Dust. Ik vroeg me iets af; misschien is het ook een vraag voor de heer Van der Spek. Halt heeft een belangrijke positie in het traject dat de jongeren ingaan. Hoe zorg je ervoor dat wanneer ouders bijvoorbeeld zeggen "dat is allemaal niets voor mij; ik doe niet mee", je die ouders toch echt aan boord kan krijgen om ervoor te zorgen dat ook het thuisfront meegaat in het traject dat ervoor moet zorgen dat die jongeren weer op het rechte pad komen?

De **voorzitter**:
Dat was voor de heer Van der Spek. U ziet dat er ook vragen worden gesteld aan de eerste groep, dus u kunt niet naar huis tussendoor. Dat geven we ook even aan. Helder. Deze tweede ronde van vragen werd afgetrapt door mevrouw Coenradie met een vraag aan de heer Van der Spek over het perspectief na die twintig maanden. Meneer Van der Spek.

De heer **Van der Spek**:
Dank voor de vraag. Ik ben trouwens ook op het Olympia College geweest. U heeft daar eerst ook koffiegedronken; daar waren ze heel trots op. Ik kom uit bij het perspectief, maar wat er op het Olympia College gebeurt, is naar de letter van de wet niet buitenstrafrechtelijk maar preventief, maar dat is in dezelfde geest. Wij helpen erbij om jongeren die je zou willen wegsturen, erbij te houden. Dat doen we bijvoorbeeld ook voor KNVB-jongeren die geschorst worden om iets ergs. In plaats van ze lang te schorsen, gaan ze naar Halt toe en mogen ze de volgende week alweer naar het voetbalveld. Want hoe vervelend die clubs ze ook vinden: je hebt ze toch liever op die club dan ergens anders. Dat biedt perspectief: ze erbij houden. Dat is een beetje de geest.
Over die twintig maanden: dat is Ierland, niet Nederland. Ierland is in die zin wel mijn ideaal. In Nederland heb je twee smaken: buitenstrafrechtelijk, een reprimande; dat is heel kortstondig. En je hebt de Halt-interventie, met gemiddeld genomen drie gesprekken. We kunnen daar een beetje in variëren, als de ernst groter is. Dan hebben we lokaal samenwerking met het jongerenwerk om eigenlijk te spiegelen wat Ierland doet, dat je ze daar dan onderbrengt. Maar in Nederland is dat jongerenwerk vrij instabiel, waardoor dat niet lukt.
Wat doen ze in Ierland en wat komt er dan na die twintig maanden? Daar hebben ze dus structurele financiering. Die jongerenwerkers kunnen het ook aan om een jongere twintig maanden -- gemiddeld, want het kan ook langer -- te begeleiden. En ja, in die twintig maanden is dan gewoon heel veel gebeurd. Ze gaan ook vaak graag weg, want het fijne aan dat jongerenwerk is dat het breder is dan alleen dat individu. Van al die delicten weet je dat het ingebed is in een sociaal netwerk, en dat zijn sociale welzijnsclubs die op een gegeven moment ook zeggen: moeten we niet naar je ouders kijken als daar ondersteuning is? Daar is veel verbredingsrepertoire, en dát is wat ze heel goed doen.
Ten slotte: soms houdt het eerder dan na twintig maanden op of te vroeg, maar in Nederland bieden we de buitenstrafrechtelijke afdoening vrij voorwaardelijk aan. We hebben het altijd over "een tweede kans", maar eerlijk gezegd zijn we niet goed in een derde en een vierde kans, want dan escaleer je het strafrecht in, terwijl je daar vaker terug mag komen. Als het dus de eerste keer niet twintig maanden is, dan is het de tweede keer wel twintig maanden. Op een gegeven moment worden ze vanzelf volwassen, maar zo hoop je er een beetje te komen.

De **voorzitter**:
Dank hiervoor. Een andere vraag was gesteld aan de heer Onderdelinden, over ART en hoe het traject eruitziet.

De heer **Onderdelinden**:
ART is een training, Aggression Replacement Training. Dat zijn 30 bijeenkomsten, waarin je drie keer in de week aan de slag gaat met een vrij klein groepje, tussen de zes en de twaalf deelnemers. Maar in de praktijk zie je vaak dat het een beetje ingekort wordt, dat er wat minder bijeenkomsten samengeroepen worden, ook om middelen te sparen. Maar de originele opzet is 30 bijeenkomsten.

De **voorzitter**:
Dank. Mevrouw Synhaeve stelde aan mevrouw Dust de vraag over expertise overbrengen naar andere jeugdhulpaanbieders. Gaat uw gang.

Mevrouw **Dust**:
Dat is een heel mooie vraag. Allereerst is het van belang dat we in Nederland een goede landelijke dekking hebben aan forensische expertise. Niet overal in Nederland is forensische zorg beschikbaar. Het is natuurlijk eigenlijk van de zotte dat het afhangt van de gemeente waarin je woont of je wel of niet de hulp kunt krijgen die je nodig hebt als je te maken hebt met forensische problematiek. Gelukkig zijn we bij de Waag niet de enige aanbieder van forensische zorg. Gelukkig zijn er meerdere in het land en werken we met elkaar samen, maar dan nog komen we niet op een landelijke dekking. Forensische zorg is echt hoogspecialistische zorg, die niet door iedereen geboden kan worden. Ik denk dus dat het een belangrijke investering is om te zorgen dat die forensische expertise landelijk beschikbaar is.
Daarnaast is het natuurlijk van ongelofelijk belang dat forensische zorgaanbieders zorgen dat die hoogspecialistische kennis ook beschikbaar wordt gesteld aan andere jeugdzorgaanbieders. Dat kan door middel van consultatie en advies. Dat doen we al heel veel in het land: de kennis naar de voordeur brengen, onder andere om samen die triage te doen. Er zijn inmiddels ook hele mooie voorbeelden waarbij jeugdhulporganisaties op het gebied van verblijf dat combineren met een geïntegreerd aanbod van forensische zorg, zodat je dus zowel het verblijf als de forensische behandeling heel erg samen doet; niet parallel aan elkaar, maar echt samen, geïntegreerd, waardoor het effect veel

groter wordt. Maar wij hebben hier in Nederland nog een behoorlijke uitdaging die om heel veel investering vraagt.

De **voorzitter**:
De vraag van mevrouw Westerveld over onderwijs en samenwerking was eigenlijk aan twee personen gericht, namelijk de heer Onderdelinden en mevrouw Claessens. Eerst mevrouw Claessens? Ja, gaat uw gang.

Mevrouw **Claessens**:
Dank voor de vraag. Ik vind hem interessant, want ik denk dat het jullie ook opvalt: wij zitten hier ook met de vraag waar we ergens zitten in die keten. Dit is de school en dat is preventie. Wij als Tools4U en TACt komen weer iets later, maar er is ook zeker raakvlak met school. Als we het over de systemische interventies hebben, is dat natuurlijk nog verder. Daar zien we weer ernstigere problematiek. Ik denk dus dat het een hele mooie is. Ik hoef jullie niet te vertellen dat er veel expertise uit scholen vertrekt, terwijl ik denk dat die daar weer in huis gehaald moet worden. Dat hoeft niet per se altijd met hele grootse maatregelen en mensen te gebeuren. Ik wil ook wijzen op onze gespreksnotitie, waarin wij hebben gezegd: het is misschien ook mooi om kennis laagdrempelig in huis te halen. Dat kan bijvoorbeeld door teksten aan te bieden -- nieuwsbegrip is iets wat kinderen op de basisschool al krijgen -- over bijvoorbeeld ondermijning, uitbuiting en allerlei gevaren waar zij ook online veel mee te maken hebben. Dan kun je op dat moment al het gesprek daarover aangaan met elkaar en vaardigheden oefenen, zodat je het echt voor kan zijn. Er is dus heel veel winst te behalen, zeker als we aan kosten denken, als we het in de school al oplossen: dan escaleert het misschien minder snel naar andere gebieden, een escalatie waardoor het ook een duurdere aangelegenheid wordt.
Een van de vragen ging over perspectief bieden. Als we daar perspectief kunnen bieden, denk ik dat dat ook een hele belangrijke stap is in dit stuk. Dan gaat het natuurlijk ook over het bieden van gelijke kansen en zorgen dat de jongeren die die kansen minder krijgen, toch ook de ruimte en de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Meneer Onderdelinden.

De heer **Onderdelinden**:
Ik heb in het verleden een project samen met Halt gedraaid, ART op school. Dat had goede resultaten, maar toen kwam er een ander kabinet en werd het -- zoals dat dan gaat -- weer afgeschaald. Het draait nog op ik meen zo'n 30 à 40 scholen, vooral in Rotterdam, Amsterdam en de grote steden, waar de meeste problematiek plaatsvindt. Dat is niet op het gymnasium in Laren of de Vrije School in Zutphen. Maar in Rotterdam draaien dus nog een aantal van die programma's. Wij hebben die kennis en expertise dus met Halt in huis om dat vorm te geven. Punt.

De **voorzitter**:
De heer Hamstra vroeg aan de heer Van der Spek van Halt wat we moeten doen om de wereld te winnen en vroeg naar gecontracteerd aanbod versus bewezen effectiviteit. Kunt u zich dat nog herinneren?

De heer **Van der Spek**:
Ja, zeker in de hoek van wat er te winnen is. Er is in zoverre al iets gewonnen als vandaag de nieuwe Aanwijzing Jeugdstrafrecht in werking treedt van het OM. Die vervangt de vorige. Daarin heeft het OM als reactie op het RSJ-rapport dat u noemde, nu opgenomen dat buitenstrafrechtelijk nu altijd als optie moet worden overwogen. Dat is echt winst. Daarmee is overigens niet gezegd dat voor alle delicten en doelgroepen een buitenstrafrechtelijk repertoire voorhanden is. Wij zijn nu gericht op met name de lichte doelgroep. Nederland heeft eigenlijk gedacht: dat is slechts voor het begin en de lichte feiten. Dat is niet hoe het IVRK het aanraadt, maar dat is hoe wij het zelf hebben ingericht, terwijl op zichzelf genomen effectiviteit niet met het begin en lichte feiten samenhangt. Dat denkbeeld achter je laten is dus eigenlijk al een wereld winnen, maar dan moet je het repertoire ook verbreden. Wij zullen dus niet zeggen "ineens alle ballen op Halt", want dat zouden we niet aankunnen, maar waar begin je? We hebben best wel een lijstje, hoor, maar ik zou eerst de delicten erbij optellen die net buiten het Halt-besluit vallen. Dat is één.
Het andere is 18-plus. Het adolescentenstrafrecht wordt eigenlijk voor de relatief zware feiten ingezet, wat gek is. Voor zware feiten krijg je dus wel een sanctie uit het jeugdstrafrecht, maar mag het niet buitenstrafrechtelijk. Dat is eigenlijk losgeknipt. Daar is dus een wereld te winnen. Ik noem ook de recidiveregeling. Kinderen passen de les nou eenmaal net later toe dan ze hem geleerd hebben.

Een recidiveregeling bij Halt mag één of max twee keer, maar het effect komt later. Daar kan je dus aan sleutelen, dus dat een kind vaker terug mag. In Ierland, om maar wat te noemen, mag je zes keer terug. Het punt is dat je dan meer uit het begin haalt en ook een wereld wint helemaal aan het eind. Daar zit het helemaal vol in het strafrecht en daar zit men met de handen in het haar. De plus zit dus ook ergens anders. Als je daarmee begint, kom je een heel end.

De **voorzitter**:
Dan de laatste vraag van de heer Bikkers ... Sorry, meneer Hamstra. Gaat uw gang.

De heer **Hamstra** (CDA):
Ja, ik had nog één vraag gesteld aan mevrouw Dust, over gecontracteerd aanbod.

Mevrouw **Dust**:
Ik ben heel blij met deze vraag; laat ik daarmee beginnen. We zien dat de forensische zorg in de jeugdzorgregio's een vreemde eend in de bijt is, waar gemeenten en jeugdzorgregio's eigenlijk ontzettend weinig verstand van hebben en van begrijpen. Forensische zorg is duur; laten we daarmee beginnen. De misvatting bestaat dat forensische zorg alleen maar toe te passen is bij jongeren die te maken hebben met het strafrecht, dus in een strafrechtelijk kader, en dat er in een vrijwillig kader geen forensische problematiek bestaat en je dus ook geen forensischezorgaanbieder nodig hebt. Het is dus een vreemde eend in de bijt, waarvan jeugdzorgregio's niet goed weten wat ze ermee moeten doen. We zien dat jeugdzorgregio's vanwege de kosten en de specifieke kwaliteitseisen lang niet altijd forensische zorg inkopen of dat we er in de onderhandeling gewoon niet uit komen omdat we als aanbieder gewoon niet ver onder onze kostprijs kunnen gaan behandelen. Dan ga je er namelijk zelf aan onderdoor. Tegelijkertijd zien we in Nederland ook de ontwikkeling dat er heel veel geïnvesteerd wordt in stevige lokale teams. Dat is ontzettend goed, maar die stevige lokale teams gaan zelf ook heel veel aanbod bieden, waarbij ze zeggen dat ze forensische zorg bieden, maar dat gebeurt dan niet met gebruikmaking van bewezen effectieve methoden. We zien ook nog een andere ontwikkeling. Forensische zorg is populair en inspelen op jeugdcriminaliteit is populair, want dat is een hot item. We zien dus heel veel pop-ups -- wij noemen ze "cowboys in de zorg" -- die zeggen dat ze een aanbod hebben voor jongeren die te maken

hebben met jeugdcriminaliteit, dat ze snel beschikbaar zijn en dat ze goedkope en goede zorg leveren, maar die op geen enkele manier gebruikmaken van effectief bewezen interventies. Er vindt vanuit de gemeentelijke contractering en aanbesteding geen controle plaats op die kwaliteit van zorg.

De **voorzitter**:
Tot slot de vraag van de heer Bikkers aan de heer Van der Spek over de rol van de ouders.

De heer **Van der Spek**:
Ik denk dat veel ouders worstelen met die vraag. Ouders zijn soms niet waar je wenst dat ze aanwezig zijn of waar ze het meest nodig zijn. Dat is dan overigens droevig voor het kind. Ik vertel eerst wat je niet moet doen en dan wat je wel moet doen. Wat je niet moet doen, is in dat geval meer verplichting toevoegen, omdat dat niet werkt. In Engeland heeft men dat op grote schaal geprobeerd, met parental orders, en dat heeft helemaal niet gewerkt. Dat is een mooi voorbeeld. Ze hebben daar een beetje dezelfde wetgeving als in Wales. Omdat het dan vaker mislukt, worden kinderen vaker het strafrecht in gestopt en gaan advocaten daar vaker tegen adviseren. In Engeland wordt nog maar in 70% van de gevallen diversion toegepast. In Wales en in Ierland, waar het minder strikt wordt genomen, is dat 63%. Die dwang heeft dus negatieve repercussies.
Wat moet je wel doen? Drie dingen, denk ik. Je moet vroeg beginnen. Ouders leren liever van medeouders, dus gewoon via opvoedtips. Het werkt heel goed om op school dus al kringen te instigeren en te stimuleren over hoe je omgaat met bepaalde onderwerpen. Dat begint met hoe je je kind leert omgaan met de onlinewereld en de telefoon en zo. Mijn kind is 11 en ik ben dus net naar zo'n ouderavond geweest. Dat werkt dus heel goed voor situaties waarin je meer hulp nodig hebt van het netwerk. Begin dus met het creëren van een netwerk tussen ouders op school, in een vroeg stadium, als er nog niks aan de hand is.
Twee. Als er wel iemand uit het netwerk nodig is maar de ouders niet komen, heb je in Nederland JIM, Jouw Ingebrachte Mentor. Je kan daarin getraind worden, en als Halt zijn we dat. Je gaat dan kijken wie in het netwerk een kind ook kan ondersteunen, zoals een voetbalcoach of een tante. Er zijn namelijk toch vaak mensen die wél willen ondersteunen. Dat is dus het tweede wat je moet doen.
Dan het derde. Als het dan toch fout is gegaan, kun je proberen om de ouders weer met elkaar in contact te brengen. Ik heb veel in jji's gewerkt, en veel

interventies zijn heel individueel. Je gaat in een hokje zitten. Maar die wachtkamers, waar ouders elkaar ontmoeten, vormen een essentieel onderdeel van het versterken van ouderbetrokkenheid. Ouders kunnen dan aan elkaar vragen: waarom zit je hier? Dat moet je wel faciliteren, dus dan moet het niet een enge plek zijn. Je moet er met elkaar durven praten. Ook daar geldt dus weer: probeer de horizontale netwerken tussen ouders te versterken, zodat ze op elkaar kunnen terugvallen als de behandelaar weer weggaat.

De **voorzitter**:
Dit is voldoende voor de heer Bikkers, zie ik. Dank u zeer. Dit brengt ons bij het einde van het tweede blok. Ik stel voor dat we een kleine pauze inlassen voordat we aan het derde blok beginnen. Ik wil dus voorstellen dat we hier om 15.30 uur weer terug zijn. De vergadering is even geschorst.

De vergadering wordt van 15.22 uur tot 15.32 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Goedemiddag. Ik heropen de vergadering van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid, waarin wij bezig zijn met een aantal pitches over jeugdcriminaliteit. De eerste twee rondes hebben we gehad. Wij zijn klaar voor ronde drie. Ik heet de leden wederom welkom. Wij starten bij Youz, met mevrouw Maaike Westra. U heeft vijf minuten voor uw pitch. Gaat uw gang.

Mevrouw **Westra**:
Hartelijk dank, ook namens Youz, voor de uitnodiging. Vooral dank dat u de tijd neemt om u te laten informeren over een kwetsbare doelgroep: jongeren. Ik heb onze positionpaper "Doen wat werkt bij jeugdcriminaliteit" de subtitel "van interventie naar indicatie" gegeven.
Mijn naam is Maaike Westra. Ik ben gezondheidszorgpsycholoog en ik werk als manager zorg bij Youz, specialistische ggz voor jeugd. Daarnaast ben ik Pro Justitia-rapporteur binnen het jeugdstrafrecht. Vanuit die combinatie van zorg en strafrecht wil ik u meenemen in twee casussen om de positionpaper van Youz, die vrij theoretisch is, wat concreter te maken.
De eerste casus is Yassin. Hij is 16 jaar. Hij wordt aangehouden nadat hij tegen betaling een explosief bij een woning heeft geplaatst. Het is niet zijn eerste politiecontact. Hij blowt en gaat nauwelijks naar school. Thuis zijn veel conflicten

en zijn moeder weet steeds minder waar hij is en met wie hij omgaat. Hij woont in een wijk waar rivaliteit speelt tussen groepen jongeren uit verschillende postcodegebieden, waar die postcode-identiteit sterk bepalend is en kan zijn voor met wie je omgaat en hoe veilig je je kunt bewegen.
De tweede is Noah. Hij is 17 jaar. Hij wordt opgepakt bij het uithalen van drugs uit een container. Noah heeft autisme, heeft verschillende vormen van speciaal onderwijs en hulpverlening gehad en vindt moeilijk sociale aansluiting. Maar binnen de groep waarmee hij drugs uithaalt, gebeurt iets opvallends. Daar hoort hij er namelijk wel bij. De opdrachten zijn duidelijk. Hij weet wat er van hem verwacht wordt. Mensen hebben hem nodig. Hij verdient er ook nog geld mee.
Twee jongeren, twee ernstige delicten. Als we vanuit het Risk-Need-Responsivity-model naar deze jongeren kijken, beginnen we bij het recidiverisico. Vervolgens kijken we naar veranderbare en criminogene factoren. Bij Yassin zie je dan cannabisgebruik, schooluitval, delinquente vrienden en problemen thuis. Dat zijn factoren die we zouden kunnen beïnvloeden. Bij Noah zien we andere kwetsbaarheden.
Maar het simpelweg opsommen van risicofactoren is niet genoeg. We moeten het forensisch beschouwen. Hoe hangen die factoren bij deze jongeren met elkaar samen? Welke dragen daadwerkelijk bij aan het ontstaan en voortduren van delictgedrag? Dat moeten we onderzoeken. Dat moeten we niet aannemen, want gedrag vaststellen is gewoon niet hetzelfde als gedrag verklaren.
Vervolgens komt de responsivity. Wat betekent dat voor de manier waarop we bij deze specifieke jongeren moeten interveniëren? Wat mij betreft zijn we er dan met RNR nog niet, want we kunnen wel tegen Yassin zeggen: stop met blowen, ga niet meer met die vrienden om en ga weer naar school. Dan halen we misschien een aantal risicofactoren weg. Althans, dat kunnen we proberen. Daar is wat mij betreft het Good Lives Model interessant. Dat kijkt niet alleen naar wat er misgaat, maar ook naar wat iemand probeert te bereiken. Jongeren zoeken namelijk verbondenheid, autonomie, competentie en betekenis, en ze willen ergens bij horen. Het probleem is niet die behoefte, want het zijn menselijke basisbehoeften. Het probleem kan wel de manier zijn waarop een jongere probeert die te vervullen.
Dan komen we weer terug bij Noah. We kunnen tegen hem zeggen: je moet uit die criminele groep. Maar als hij al jarenlang moeite heeft om ergens bij aan te sluiten en juist binnen deze groep voor het eerst ervaart "ik hoor ergens bij, want

ik ben ergens goed in", dan moeten we onszelf ook een ongemakkelijke vraag stellen: als we die groep weghalen, wat geven we hem er dan voor terug? Precies daar zit wat mij betreft de kracht van MDFT. We behandelen niet alleen de jongere, maar werken tegelijkertijd met het gezin en zijn omgeving: de school, vrienden, vrije tijd en de professionals die om hem heen staan. Bij Noah verbinden we daar als Youz specialistische ggz-kennis aan. Dan gaat het niet alleen om de vraag welke diagnose deze jongere heeft, maar ook om wat deze problematiek betekent voor zijn functioneren, wat ouders dan nodig hebben en welke behandeling en omgeving daadwerkelijk bij hem aansluiten. Alleen zeggen dat hij nieuwe vrienden moet maken, is geen responsieve interventie.
Wat mij betreft komt daar alles bij elkaar. RNR -- het is net ook al gezegd -- helpt ons bij het kijken naar recidiverisico's, veranderbare factoren en responsiviteit. Het Good Lives Model vraagt welke behoefte een jongere via criminaliteit probeert te vervullen. MDFT brengt die verandering naar de jongere, het gezin en zijn omgeving.
Daarbij kom ik terug op wat ik u wilde laten zien. Op complexe problematiek bestaat geen eenvoudig antwoord. We moeten ons niet blindstaren op het type delict, of het nu drillrap, messen, uithalen of explosies betreft. Achter dat gedrag zien wij namelijk jongeren bij wie risicofactoren op verschillende leefgebieden zich opstapelen. Dan volstaat een interventie op één onderdeel niet meer. Investeer dus in multidimensionale aanpakken waarin we met de jongere, het gezin en de omgeving toekomstgericht werken. Uiteindelijk willen we niet alleen dat een jongere stopt met criminaliteit, maar vooral dat hij iets heeft om voor te stoppen.

De **voorzitter**:
Dank u, mevrouw Westra. Wij komen bij Arno Lelieveld. Hij spreekt namens Jeugdzorg Nederland.

De heer **Lelieveld**:
Dank u wel, voorzitter, voor het woord en dank u wel, commissie, voor de aandacht. Het is voor ons ook heel leuk om hiertussen te zitten en om van de collega's te horen.
Jeugdreclassering in Verbinding. Misschien moet ik toch nog even duiden wat jeugdreclassering precies inhoudt. Het is een wettelijke taak die samenhangt met afdoening binnen het strafrechtelijk kader. Waar het niet lukt met een Halt-

afdoening, zoals in het pleidooi van Stichting Halt, vindt afdoening binnen het strafrechtelijk kader plaats. Dan is er dus altijd een jeugdreclasseringsmaatregel die samengaat met een al dan niet voorwaardelijke straf.
Die straf hebben we kennelijk als samenleving nodig. We hebben toch ergens behoefte aan vergelding. We hebben behoefte aan een stok achter de deur, maar die helpt uiteindelijk niet, tenminste niet als we willen streven naar het terugdringen van recidive en jeugdcriminaliteit. Een jeugdreclasseringsmaatregel is daarvoor bedoeld. Het is een jeugdbeschermingsmaatregel. Dat is voor een gedeelte bescherming van de samenleving, maar het is zeker ook bescherming van het kind.
Ook hier wil ik even wijzen op het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind en waar dat over gaat. Er worden vrij weinig kinderen geboren met het etiketje "ik word een crimineel" of "ik ben een crimineel", maar we maken er als samenleving soms ook een potje van. Dan voelen zij zich heel erg onwelkom in deze samenleving, maar zijn ze wel heel erg welkom bij criminele bendes, met alle gevolgen van dien. Daar is jeugdreclassering voor.
We werken binnen Jeugdzorg Nederland met zogenaamde GI's. Dat is wel bekend, denk ik. Binnen die GI's worden maatregelen uitgevoerd op beschikking van de rechter: OTS en voogdij in het familierecht en in het strafrecht een jeugdreclasseringsmaatregel.
Als we de klok vijf, zes jaar terugdraaien, zien we dat we dat niet goed genoeg doen. Daarmee doen we die kinderen dus onrecht. Dat ligt niet aan de jeugdreclasseerders. Onze collega's die de jeugdreclassering uitvoeren, zijn over het algemeen zeer doorgewinterde, keihard werkende mensen met het hart op de goede plek. Zij gaan door het vuur. We mochten een paar weken geleden mevrouw Synhaeve te gast ontvangen. Zij heeft dat zelf kunnen horen en, denk ik, ook kunnen voelen.
Een jaar of wat geleden hebben we nagedacht over wat er misgaat. Wat doen we niet goed genoeg? Wat is de problematiek? Toen hebben we de krachten gebundeld. Alle GI's, die in principe zelfstandige stichtingen zijn, hebben de krachten gebundeld en zijn gaan samenwerken. We hebben een subsidie gekregen van het ministerie. Er is samen met wetenschappers, ervaringsdeskundigen en praktiserende jeugdreclasseerders gewerkt aan een nieuwe methodische werkwijze. Die heet Jeugdreclassering in Verbinding. De bedoeling daarvan is dat we beter in staat zijn om te begrijpen wat er met jongeren aan de hand is, om beter met hen te zien wat de risico's zijn en om

beter met hen te kunnen verbinden. Een oneliner die me erg aanspreekt, is: zonder connectie geen correctie. Als derde willen we hen motiveren om een van die mooie interventies waar we net van alles over hebben kunnen horen, aan te gaan. Daarvoor is die jeugdreclassering buitengewoon belangrijk.
Die methode is modern. Die haakt aan bij de verharding, bij de grove criminaliteit. Ik denk maar even aan Overasselt een paar weken geleden, waar je dat terugzag, met twee jongeren onder de 18, maar ook echt een groepje tussen de 18 en 23. Denk ook aan de digitalisering. De problematiek rond digitale criminaliteit neemt met een enorme snelheid toe. Die beter begrijpen en jongeren daarin begeleiden is de kern van Jeugdreclassering in Verbinding.
We hebben die methode. Jeugdreclasseerders in heel Nederland voeren daarin dus dezelfde taal, zijn daarop getraind en staan klaar. We worstelen sinds een jaar of anderhalf met de implementatie. Het lukt ons niet om het geïmplementeerd te krijgen. Waar loopt het op vast? Op het gebrek aan financiële middelen. Het kost zo'n 30 miljoen meer dan de huidige situatie. Iedereen wil dit, wijzelf natuurlijk ook, maar je hoort het ook heel duidelijk terug vanuit het OM, de rechtspraak en de raad. Gemeenten geven ook aan dat ze hiermee graag aan de slag willen en het ministerie wil het eigenlijk ook, en toch lukt het niet.
Een belangrijk pleidooi van mij uit is om u te vragen daar aandacht voor te hebben. Het voelt voor mij als politieke leek -- dat zeg ik er dan maar eventjes bij -- toch enorm penny wise, pound foolish, om het een beetje op z'n Iers te houden, denk ik dan maar, met een knipoog. Het is heel zonde dat we niet in de gelegenheid worden gesteld om dit ook echt op deze manier uit te voeren.

De **voorzitter**:
Perfect binnen de tijd. Dank u zeer, meneer Lelieveld. Tot slot de pitch van de Viersprong. Die zal worden verzorgd door Mariska van den Berg. Gaat uw gang.

Mevrouw **Van den Berg**:
Dank je wel, meneer de voorzitter. Goedemiddag. Heel veel gras is al voor mijn voeten weggemaaid. Toch ga ik vanuit de Viersprong deze pitch presenteren. Mijn naam is Mariska van den Berg en ik werk als supervisor systeemtherapie. Mijn collega Lonneke Broekhoven, nu nog op de tribune, is supervisor MST Problematic Sexual Behaviour. Zij zal zo dadelijk de vragenronde van mij overnemen.

Onze oproep aan de Tweede Kamer is om vaker Multisysteem Therapie in te zetten bij jeugdcriminaliteit als alternatief voor een uithuisplaatsing. Jaarlijks gaat er vanuit de overheid zo'n 100 miljoen naar de preventie van jeugdcriminaliteit. De oproep is om dit geld gericht in te zetten voor bewezen effectieve interventies bij jongeren met ernstige gedragsproblemen en een hoog risico op criminaliteit, zoals de gezinsbehandeling Multisysteem Therapie. Hiermee worden escalaties, recidive van criminele activiteiten en een uithuisplaatsing binnen de jeugdzorg of in een justitiële jeugdinrichting zo veel mogelijk voorkomen.

Jeugdcriminaliteit vraagt om een brede blik. Jongeren die ernstige strafbare feiten plegen, groeien daar meestal niet van de ene op de andere dag naartoe. Vaak spelen verschillende factoren in het leven van de jongere en het gezin een rol. Wat gebeurt er thuis? Hoe gaat het op school? Met wie gaat de jongere om? Is er sprake van middelenmisbruik? Hoeveel zicht en grip hebben de ouders nog op hun kind? Welke invloed hebben vrienden? Wat is de invloed van de omgeving? Welke individuele oorzaken spelen een rol? Juist die samenhang is belangrijk bij de keuze voor een interventie. Niet alleen de vraag "wat heeft deze jongere gedaan?" telt. Minstens zo belangrijk zijn de vragen: welke factoren zorgen ervoor dat probleemgedrag ontstaat en blijft bestaan, hoe is het ontstaan en wat moeten we veranderen om dat patroon te doorbreken?

Dat is de blik van Multisysteem Therapie. MST is een erkende justitiële jeugdinterventie voor gezinnen met kinderen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar met ernstige gedragsproblemen, zoals agressief gedrag thuis, het plegen van strafbare feiten, wangedrag op school, regelmatig spijbelen, drugsgebruik of overmatig gamen. Deze problemen komen voor op meerdere leefgebieden van de jongere: thuis, op school, in de buurt, op de sportvereniging en natuurlijk op straat. De situatie is vaak al zo uit de hand gelopen dat een uithuisplaatsing dreigt.

MST behandelt deze jongeren in de eigen leefomgeving, in de thuissituatie. De aanpak kijkt niet alleen naar het gedrag van de jongere, maar juist naar de verschillende systemen die daarop van invloed zijn. Denk dan weer aan de school, het gezin, de vrienden, de vrije tijd en de buurt. Samen met al deze personen rondom de jongeren en de jongere zelf onderzoekt de MST-therapeut welke factoren het probleemgedrag veroorzaken, maar ook in stand houden. Vervolgens kun je gericht werken aan verandering van al die factoren. Een MST-programma is intensief en kort en krachtig. Het duurt vier tot vijf maanden. In die periode komt de therapeut meerdere keren per week bij het gezin thuis. Het

team is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar. MST wordt ook ingezet bij jongeren die strafbare feiten plegen. Daar is wetenschappelijk onderzoek naar gedaan. De cijfers zijn al door mevrouw Van der Linde genoemd, dus die zal ik niet herhalen. De positieve effecten op agressie, spijbelen, strafbaar gedrag, weglopen, middelenmisbruik en de omgang met risicovolle vrienden zijn zichtbaar in onderzoek. Dit wordt aangepakt en dit heeft effect op de langere termijn. Mocht iemand hier meer over willen weten, dan hebben wij een informatiemapje gemaakt met nog wat onderzoekgegevens.
De behandeling met MST kan overigens ook uitgevoerd worden als de jongere zelf niet gemotiveerd is, omdat men in de aanpak primair met ouders en de omgeving werkt. In het werkveld zien we in de afgelopen jaren de trend dat de leeftijd bij jeugdcriminaliteit steeds lager wordt. In toenemende mate vertonen 10- tot 11-jarigen het gedrag dat we voorheen bij oudere jongeren zagen. Dit past binnen de inclusiecriteria van MST, dus ook deze jongeren worden behandeld binnen een MST-traject.
Een andere trend in het werkveld is uiteraard het vele onlinemisbruik, dat vaker leidt tot jeugdcriminaliteit. Jongeren kunnen geronseld worden via onlinecontacten en er kan sprake zijn van pestgedrag en van sextortion. Hiermee kom ik op de meerdere behandelvarianten binnen MST. Specifieke vraagstukken vragen namelijk om een specifieke aanpak, maar altijd met het doel om een uithuisplaatsing te voorkomen, om gezinnen te versterken en om jongeren op het juiste pad te krijgen. Een van de varianten is MST-PSB, Multisysteem Therapie bij jongeren die zedendelicten plegen. MST Problematic Sexual Behaviour is een gezinsbehandeling van de jongere in de thuissituatie, voor minderjarigen die zedendelicten gepleegd hebben. Dit kan zijn met iemand uit de naaste omgeving, binnen het eigen gezin of daarbuiten. Hierbij is uiteraard veel aandacht voor het borgen van de veiligheid en het voorkomen van recidive. Een andere variant is Multisysteem Therapie voor jongeren die licht verstandelijk beperkt zijn. Ook deze jongeren met een lage intelligentie laten vaak gedragsproblemen zien op meerdere leefgebieden. Hierbij wordt de behandeling afgestemd op hun ontwikkelingsniveau.
Dank je wel voor jullie aandacht.

De **voorzitter**:
Zeer bedankt, mevrouw Van den Berg. Dat brengt ons weer bij de Kamerleden. Als eerste mevrouw Coenradie van JA21. Gaat uw gang.

Mevrouw **Coenradie** (JA21):
Allereerst heel veel dank aan deze sprekers. Ik wil beginnen bij de eerste spreker, mevrouw Westra. Dat waren treffende woorden, die mij aangrepen. Als je iets weghaalt, een beloning, duidelijke kaders of ergens bij horen, wat zet je daar dan tegenover? Ik denk dat dat een hele cruciale vraag is, waar we met z'n allen eigenlijk geen goed antwoord op weten. Dat is misschien ook wel de kern van de vraag waarom we dit zo lastig opgelost krijgen. Het waren treffende woorden. Het was in ieder geval voor mij een enorm nadenkertje.
Ik hoor heel veel overeenkomsten met MST, maar misschien vergis ik me. Ik ben op zoek of er verschillen in zitten en wat die verschillen zijn. Ik dacht dat we het al gehad hadden over MST, maar ik hoor nu opnieuw "MST". Ik ben dus eigenlijk een beetje zoekende, in de zin van: hebben we het over dezelfde organisatie? Hoe moet ik dit nu duiden? Ik ben dus een beetje zoekende als het gaat om wat ik als laatste te horen kreeg.

De **voorzitter**:
Dank. Mevrouw Synhaeve van D66.

Mevrouw **Synhaeve** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de insprekers. We hebben het relatief veel gehad over de fysieke wereld en wat minder over de onlinewereld. In het werkbezoek waar ook de heer Lelieveld naar verwees, trof het mij dat jeugdreclasseerders aangaven: eigenlijk missen wij het gereedschap om ook effectief te kunnen zijn op dat onlinestuk. Er werd een voorbeeld gegeven: "Een rechter kan als voorwaarde vastleggen dat wij de gegevensdragers één keer per maand moeten controleren, maar ik heb niet de mensen, de expertise of de toegang om dat daadwerkelijk te doen." Dit is een vraag aan de laatste twee insprekers. Ik ben benieuwd of jullie kunnen reflecteren op de vraag: hebben jullie vanuit jullie eigen organisatie de tools om te kijken wat je op dat onlinestuk zou kunnen betekenen? Is dat ook deel van de interventie?

De **voorzitter**:
Dank u wel. Mevrouw Westerveld van PRO.

Mevrouw **Westerveld** (PRO):

Ik heb een vraag aan meneer Lelieveld. U zei: als we iets doen wat werkt, bijvoorbeeld Jeugdreclassering in Verbinding, dan zegt iedereen dat we hiermee door willen, maar toch lukt het ons niet om de handen op elkaar te krijgen om dit gefinancierd te krijgen. Als u die gesprekken op het ministerie enzovoort heeft, wat wordt daar dan over gezegd? Want ook daar zult u die gesprekken ongetwijfeld hebben. Ik vraag u niet om te citeren uit vertrouwelijke gesprekken, maar kunt u daar de vinger op leggen?

De **voorzitter**:
Dank. De heer Damstra van het CDA.

De heer **Hamstra** (CDA):
Dank. We zeggen het hier heel vaak wanneer we het hebben over jeugdzorg of jeugdbeleid: it takes a village to raise a child. Mijn vraag is gericht aan mevrouw Broekhoven. In het rapport dat u aan ons hebt gegeven, staat: een uitgangspunt voor de MST-behandeling is het creëren van supportnetwerken voor ouders. Kunt u daar wat over zeggen? Ik ben benieuwd hoe dat er precies uitziet en hoe dat bijdraagt aan een bewezen effectieve interventie.

De **voorzitter**:
Dank. Tot slot de heer Bikkers van de VVD.

De heer **Bikkers** (VVD):
In het verlengde daarvan vraag ik opnieuw naar de ouders. Die vraag stelde ik eerder al aan de heer Van der Spek en die stel ik nu aan mevrouw Westra. Ik begrijp heel goed dat het soms niet lukt om de ouders erbij te betrekken. Dan kijk je verder om te zien hoe je andere mensen uit de omgeving erbij kunt betrekken. Maar aan het eind van de dag komen die jongeren weer thuis. De ouders zijn misschien niet bereid om mee te werken en om in het traject te stappen, maar hoe zorgen we ervoor dat de thuissituatie uiteindelijk op een veilige en goede manier gecreëerd wordt? Ik krijg daar graag een reflectie op.

De **voorzitter**:
Dank u wel. We beginnen met de vragen van mevrouw Coenradie. Ze vroeg naar het verschil, naar MST en de Viersprong. Misschien wil mevrouw Broekhoven daar iets over zeggen?

Mevrouw **Broekhoven**:
Zeker. Ik snap de vraag. Wij hadden ongeveer een week geleden een beetje dezelfde vraag toen de papers online kwamen. Wij waren ook positief verbaasd, maar er zit wel een verschil in de organisatie. Mevrouw Van der Linde werkt voor MST-Nederland. Zij rolt vanuit het kwaliteitsmodel MST uit naar verschillende organisaties. De Viersprong is een derdelijns ggz-instelling, die de MST-behandeling heeft ingekort. MST-PSB voor minderjarige zedenplegers, waar net ook iets over werd verteld, valt niet onder MST-Nederland, maar de Viersprong biedt dat ook aan.

De **voorzitter**:
Er was nog een vraag gericht aan mevrouw Westra.

Mevrouw **Westra**:
Uw vraag ging over het verschil tussen MST en MDFT. Het zijn beide multisysteemaanpakken. Ik kijk even naar mijn collega aan de linkerkant. Ze kunnen worden aangepast voor mensen met een lvb, maar het gaat vooral om het multisystemische, wat we allebei doen. Dat is de grootste overeenkomst.

De heer **Rigter**:
Er zijn veel overeenkomsten. U had het over de ouders. Deze therapieën kennen aparte sessies met ouders. Zij worden net zo serieus genomen als de jongeren. De ouders laten zich over het algemeen makkelijk overhalen. Bij de jongeren is dat meer werk. Het zijn intensieve behandelingen. Als ze meedoen, dan wordt de behandeling voltooid door meer dan 90% van de ouders en door meer dan 90% van de jongeren. Het grote oorspronkelijke verschil tussen MST en MDFT is dat MDFT van het begin af aan sessies had met ouders en jongeren, en met het gezin, dus met ouders en jongeren samen. Bij MST liep de lijn vooral via de ouders. Een heleboel therapeuten in Nederland hebben gezegd: wij willen in MST ook rechtstreeks met jongeren werken. Dat is gebeurd en zo zijn ze nog meer op elkaar gaan lijken. Wat u verder moet weten, is dat deze programma's zijn ontwikkeld in Amerika en worden uitgegeven op licentie. Daar zitten soms behoorlijke sommen achter en er is soms sprake van verdeel en heers. Ik denk dat het voor Europa en Nederland tijd is dat dit soort programma's hun eigen Nederlandse en Europese identiteit krijgen.

De **voorzitter**:
De vraag over de tools voor online kwam van mevrouw Synhaeve. Die werd gesteld aan mevrouw Broekhoven en de heer Lelieveld. Mevrouw Broekhoven.

Mevrouw **Broekhoven**:
Daar zijn verschillende tools voor. Omdat we systemisch werken, kijken we vooral hoe de ouders meer toezicht kunnen krijgen op het onlinegebruik van hun kind, zodat ze daar meer zicht op hebben. Dat kan met verschillende apps. Kidslox is er eentje van, maar er zijn meerdere manieren om meer toezicht te krijgen op het telefoongebruik of het gebruik van de laptop. Je kunt het dan als ouder volgen. Met bepaalde instellingen kun je het onlinegebruik begrenzen, bijvoorbeeld doordat bepaalde apps er dan niet op gezet kunnen worden. Ze kunnen constant screenshots maken van het telefoongebruik van hun kind. Het gaat er vooral om dat de ouders meer zicht krijgen op waar hun kind mee bezig is, zodat we daarna kunnen kijken hoe ouders met hun kinderen daarover in gesprek gaan. Hoe voeren zij gesprekken over wat ze aantreffen bij het onlinegebruik en hoe kan dat in veiligheidsplannen soms begrensd worden? Is dat zo voldoende antwoord op de vraag?

De **voorzitter**:
Ja? De heer Lelieveld.

De heer **Lelieveld**:
Vanuit het perspectief van de jeugdreclassering kan ik zeggen dat de tools die ons in staat stellen om meer grip te krijgen op onlinecriminaliteit echt deel uitmaken van een ontwikkeling. Het is ook een beetje een race tegen de klok. Het gaat alsmaar verder en dieper. Het maakt zeker deel uit van de methode Jeugdreclassering in Verbinding, maar het gaat echt te ver om te zeggen: we passen Jeugdreclassering in Verbinding toe en we hebben daarbij de juiste tools om onlinecriminaliteit te begrijpen en te beperken. Dan zouden we echt een te grote broek aantrekken, want zover zijn we helaas nog niet. Maar het is in ontwikkeling en het hoort erbij. Het is ook een race tegen de klok.

De **voorzitter**:

Ja, mevrouw Synhaeve? Oké. Mevrouw Westerveld stelde een vraag aan de heer Lelieveld. Wat wordt er gezegd over de financiering? Hoe kunnen we daar de vinger op leggen?

De heer **Lelieveld**:
Dat vond ik een mooie vraag. Het is fijn dat ik daar even over kon nadenken. Het zijn goede gesprekken. Vanuit de brancheorganisatie treffen we hele betrokken gesprekspartners, tot en met wethouders en bewindslieden aan toe. Maar vanuit mijn perspectief merk ik dat zij ook een beetje vastzitten. Ze zien het echt zitten, ze willen het graag en ze staan er heel positief tegenover, maar soms, zoals ik weleens met een grapje tegen mijn collega zeg, lijkt het wel alsof we naar een tenniswedstrijd zitten te kijken. Het gaat heen en weer, van het ministerie naar de VNG. Met zo'n uitdrukking doe ik ze wel een beetje tekort, want ook zij zijn zoekende naar oplossingen en proberen daar constructief in te zijn. Ik vind niet dat ik daarover mag klagen. Tegelijkertijd hebben we nog niks en dat is wel iets om over te klagen. Daarom ben ik met heel veel enthousiasme hiernaartoe gekomen. We hebben misschien meer politieke druk nodig om het mogelijk te maken.

Mevrouw **Westerveld** (PRO):
Ik stelde die vraag ook zeker niet om u voor het blok te zetten of om hier een politiek spel te spelen. Dit sluit aan bij een motie die wij eerder hebben ingediend en waar ook positief op werd gereageerd, maar die vervolgens geen meerderheid kreeg. Het sluit ook aan bij een gesprek dat ik net met mijn collega van het CDA had in de schorsing. We horen allemaal hele mooie voorbeelden van u. In een aantal positionpapers staat: investeer €1 en je krijgt er dit voor terug. Dat blijkt ook uit allerlei analyses. Wij zijn aan het worstelen: hoe kunnen we ervoor zorgen dat al die mooie en bewezen effectieve interventies uiteindelijk ook worden toegepast? Wij gaan niet over alles, maar dat is wel een worsteling die we, denk ik, breder delen in deze commissie. Vandaar deze vraag.

De **voorzitter**:
De heer Damstra. Of wil mevrouw Coenradie hier nog iets over zeggen? Nee? Ik dacht het even. De heer Damstra. Sorry, de heer Hamstra. Hij stelde een vraag aan mevrouw Broekhoven over het supportnetwerk.

Mevrouw **Broekhoven**:
Hoe kunnen ouders support krijgen in hun sociale netwerk? Dat vinden wij heel belangrijk, zeker voor alleenstaande ouders, maar ook als ze samen zijn. We kijken hoe we ouders samen op één lijn kunnen krijgen, bijvoorbeeld als er sprake is van een vechtscheiding of bij nieuwe samengestelde gezinnen met partners. Maar dat geldt ook voor de rest van de familie, dus voor opa's en oma's, broers en zussen, ooms en tantes of buren. Hoe kunnen zij de ouders ondersteunen in het toezicht houden op hun kind? Want dat kunnen zij natuurlijk niet 24 uur per dag alleen voor elkaar krijgen. Daar hebben ze hulp bij nodig. Ook gezonde gezinnen, waarin niks aan de hand is, maken gebruik van hun sociale netwerk. Die brengen kinderen naar opa's en oma's om een keer een weekendje weg te gaan, of doen dat op welke manier dan ook. Bij deze gezinnen is het extra zwaar voor de ouders. Zij zullen extra veel gebruik moeten maken van hun netwerk om het samen te kunnen dragen. Ook bij de plannen die worden gemaakt rondom agressie of andere dingen, moeten zij zelf iemand kunnen bellen die hen kan steunen en die zij vertrouwen. Daarmee maken we het ook duurzaam, doordat ze niet afhankelijk blijven van zorg. Je hoopt natuurlijk dat de zorg uiteindelijk afgeschaald kan worden of niet meer nodig is. Ouders weten namelijk wat hun kind nodig heeft om gezond door te ontwikkelen. Daarbij krijgen zij steun uit hun eigen netwerk, dus niet van professionals, maar van hun eigen duurzame netwerk.
Is dat voldoende antwoord op de vraag?

De **voorzitter**:
Is het voldoende voor de heer Hamstra? Ja. De vraag van de heer Bikkers over de thuissituatie was gericht aan mevrouw Westra.

Mevrouw **Westra**:
Die vraag sluit hier een beetje op aan, denk ik. Als Pro Justitia-rapporteur kan ik zeggen dat ik rapporten schrijf van ten minste 40 of 50 bladzijdes. Voor jongeren zijn die niet te begrijpen en voor hun ouders al helemaal niet. Ik schrijf daar altijd een brief bij en dan hoop ik dat de rechter dezelfde taal gaat gebruiken en dat die wel een beetje begrijpelijk is. Vervolgens komen ze in de hulpverlening en/of start een van onze interventies als er nog een zaak loopt. Dan heeft een jongere gewoon een procespositie. Die beroept zich bijvoorbeeld op zijn zwijgrecht of ontkent en zal net als zijn ouders op dat moment nooit een hulpvraag op tafel

gooien. Die wacht een zitting af. Dan hebben wij het in de ggz nog het makkelijkst, denk ik, doordat we zeggen: wij hebben beroepsgeheim over alles wat je hier zegt; dat betekent dat het niet meegaat naar je zitting, tenzij je een hele gekke uitspraak doet. Dat scheelt dus al.
Het belangrijkste van zo'n Pro Justitia-rapport of de rapporten die wij schrijven, is dat die soms heel slecht te begrijpen zijn voor ouders. We moeten met de ouders een ander narratief maken en samen kijken of we tot een gedeeld verhaal kunnen komen over waarom een jongere is gekomen tot waar hij gekomen is, namelijk het plegen van een delict. Vaak krijgen we ouders dan wel mee in een traject. Als we het insteken vanuit de professional, de allesweter, gaan ze inderdaad niet meewerken. In dat voortraject moet je ouders meenemen en toewerken naar een gezamenlijk narratief. Bij de gesloten jeugdzorg noemen we het inmiddels "een gezamenlijke verklarende analyse". Daarvoor moeten we echt andere taal gebruiken met ouders. Mijn ervaring is dat ouders dan wel meegaan, soms niet met de doelstelling waarvan wij als hulpverleners denken dat die de beste zou zijn, maar dat is voor de start niet erg.

De **voorzitter**:
Dank. Dit brengt ons bij de open ronde. Dat wil niet zeggen dat we allemaal door elkaar gaan schreeuwen, maar dat er voor de Kamerleden nog een ronde is om de laatste vragen te stellen aan u allen. Als u denkt dat er iets moet worden toegevoegd, is dat geen enkel probleem, want we zitten goed in de tijd. Dat is dus van harte mogelijk. Laten we weer starten bij mevrouw Coenradie en de leden langsgaan. Als u geen vragen heeft, is dat ook prima; het is geen must. Wellicht zijn er nog nabranders.

Mevrouw **Coenradie** (JA21):
Dat is natuurlijk altijd weer de kunst van aan de voorkant heel veel vragen stellen. Nu heb ik eigenlijk geen vragen meer. Heel veel dank aan iedereen die hier was.

Mevrouw **Synhaeve** (D66):
Daar sluit ik mij bij aan.

Mevrouw **Westerveld** (PRO):

Ik heb nog wel één open vraag naar aanleiding van het gesprek dat ik net had met meneer Lelieveld: heeft u nog nabranders voor ons? Wat wilt u ons meegeven voor de volgende debatten? Wat moeten wij vooral wel of niet regelen, zodat al de mooie zaken waar jullie mee bezig zijn, overal in het land nog meer voet aan de grond krijgen?

De heer **Hamstra** (CDA):
Dat is een prachtige vraag, dus daar sluit ik mij helemaal bij aan. In de eerste ronde heb ik een vraag gesteld aan mevrouw Claessens. In het kader van de aanpak van bewezen interventies gaf u aan dat ervaringsdeskundigheid in de praktijk niet blijkt te werken. U heeft daar verstand van, ik niet. Kunt u daar wat meer over vertellen?

De **voorzitter**:
De heer Bikkers heeft geen vraag. Dan allereerst de vraag van mevrouw Westerveld. Aan wie was die gericht? Het maakt niet uit. Meneer Lelieveld in eerste instantie, maar u kunt het aanvullen als u dat wilt, mevrouw Claessens. Gaat uw gang.

De heer **Lelieveld**:
Wat ik nog wel fijn vind om hieraan toe te voegen, is het volgende. Zoals wij hier zitten, is de rode draad: we hebben prachtige dingen te bieden, maar het kost geld. We zijn ook aanspreekbaar op de manier waarop we met de beschikbare middelen uit proberen te komen. Misschien gaat dit even iets te ver, ook voor de anderen. Met name vanuit de brancheorganisatie willen we daar heel erg op inzetten. We willen heel graag respecteren dat de middelen schaars zijn. Als de middelen niet schaars zijn, zijn de mensen wel schaars. Wij zijn heel erg aanspreekbaar op de vraag hoe we gezamenlijk manieren vinden om dat wat we wel hebben, in te zetten voor kinderen en jongeren die het het hardst nodig hebben. Dat is wel een pijnlijk punt. Eerlijk gezegd zien we in deze tijd vaak dat jongeren die het het hardst nodig hebben, het minst krijgen. Soms krijgen zij helemaal niets en worden zij met een kluitje het riet in gestuurd. Daar hebben we elkaar, de politiek, de politiek verantwoordelijken, de gemeenten en wij als instanties in het werkveld, heel hard bij nodig. Volgens mij zijn we daar heel erg op aanspreekbaar.

Een ander punt dat ik naar voren zou willen brengen richting de landelijke politiek, is: help gemeenten. Zij doen echt hun uiterste best, maar er zit gewoon te weinig knowhow. Of anders is het wel de druk van: inkopen doe je zo. Dan volgt er een verhaal over Europese aanbestedingen en blablabla. Dan koop je wel volgens de regels in, maar je koopt niet in wat je nodig hebt. We zien het in het verhaal over de forensische zorg van de Waag. Daar lopen met name jeugdreclasseerders echt op stuk. Zij zien wat er nodig is en wat er kan, maar het is er niet. Het zou wel moeten kunnen. Dat wilde ik graag nog even naar voren brengen.

De **voorzitter**:
Dank. Mevrouw Dust en daarna mevrouw Claessens.

Mevrouw **Dust**:
Ik zou daar heel graag nog een aanvulling op doen. Er bestaat een inkoophandreiking voor forensische zorg van de VNG. We zien in de jeugdzorgregio's dat er heel vaak voor wordt gekozen om die naast zich neer te leggen en niet te gebruiken. Daarnaast is er al een aantal jaren een beweging gaande om de forensische zorg landelijk in te kopen. Die ontwikkeling ligt heel vaak stil. Ik denk dat het heel veel meerwaarde heeft, juist ook om voor een landelijke dekking te zorgen, als de forensische zorg landelijk ingekocht wordt en die verantwoordelijkheid bij de gemeenten wordt weggehaald. Hier zijn ontzettend veel onderzoeksbureaus mee bezig geweest. Vanuit de Waag zijn we daar ook bij betrokken geweest en zijn we ervoor geïnterviewd. Keer op keer zeggen wij dat het risico van de huidige adviezen is dat het alleen maar gaat over jongeren in een strafrechtelijk kader. We hebben, denk ik, allemaal betoogd dat er een heleboel jongeren zijn die niet in beeld zijn bij politie en justitie, maar wel ernstig delictgedrag vertonen. Zij hebben allemaal effectief bewezen interventies nodig op het gebied van jeugdcriminaliteit. Met de huidige voorstellen voor landelijke inkoop vallen zij buiten de boot. Dat maakt het voor forensische interventies nog moeilijker om bij gemeenten en jeugdzorgregio's ingekocht te raken, omdat de schaalgrootte nog kleiner wordt. Ongeveer de helft van onze cliënten heeft een strafrechtelijk kader. De andere helft heeft dat niet. Nu zijn we al een vreemde eend in de bijt bij gemeenten. Dat zijn we zo meteen nog meer. Dan is er nog minder geneigdheid om gebruik te maken van de inkoophandreiking voor forensische zorg. Mijn oproep aan de landelijke politiek is:

zorg ervoor dat het landelijk ingekocht wordt en dat het gaat over jongeren met een forensische zorgbehoefte, een forensisch profiel, ongeacht of er een strafrechtelijk kader is.

De **voorzitter**:
Duidelijk. Mevrouw Claessens.

Mevrouw **Claessens**:
Dit sluit, denk ik, een beetje aan op het landelijk inkopen. Wat is er nu nodig als we het hoog over bekijken? We horen hier over hele mooie initiatieven, maar al deze initiatieven kosten geld. Het plegen van een interventie kost geld, het onderzoeken kost geld en ervoor zorgen dat iedereen blijft doen wat werkt, kost ook geld. Als we kijken naar hoe we het slimmer met elkaar kunnen doen, denk ik dat we meer moeten kijken naar wat echt goed en effectief werkt: kies een paar initiatieven en zorg dat je daarin goed investeert. We zouden die eigenlijk meer en beter moeten onderzoeken. Dan kunnen we die ook beter doorontwikkelen. Ik snijd hiermee een beetje in mijn eigen vingers, maar als je me zou vragen wat er nodig is, dan is dat wel het antwoord.

De **voorzitter**:
De vraag van meneer Hamstra over de ervaringsdeskundigheid in de praktijk was ook aan u gericht. O, meneer Onderdelinden, wilt u nog iets aanvullen?

De heer **Onderdelinden**:
We hadden het net over ART op scholen. Die lijnen liggen er al bij veel scholen in Rotterdam. Daar worden jongeren preventief geschoold in ART. Dat doen docenten. Dat is een relatief goedkope manier van interveniëren waar al veel onderzoek naar gedaan is. Dat wilde ik nog even zeggen in aanvulling op mevrouw Claessens.

Mevrouw **Van der Linde**:
Misschien kort aanvullend hierop. Het werd daarstraks al kort gezegd, maar er is dus gewoon een overzicht. We hebben de databank Effectieve jeugdinterventies en de databank voor professionele richtlijnen. Bij gemeenten zijn die niet altijd bekend. Daar is soms ook veel verloop. Als het belang daarvan op de een of

andere manier onder de aandacht kan worden gebracht, denk ik dat we ook al een stukje verder zouden kunnen zijn.

De heer **Rigter**:
Ik reageer op de vraag van mevrouw Westerveld. Als ik er één ding uit zou mogen pikken, dan zou ik inzetten op het formaliseren van de erkenningsprocedure. Dat wordt nu gedaan door een commissie. Iedereen weet wat werkt en wat niet werkt. Wij weten hier van elkaar ook de rapportcijfers. Daar gaan we met elkaar niet over redetwisten. Dat is allemaal openbare informatie. Zorg ervoor dat als uit het veld het oordeel komt dat iets effectief is, de overheid het accordeert, het programma beschermt en ervoor zorgt dat de ineffectieve zorg, zoals de commerciële zorg die erin wordt gefietst omdat het zo makkelijk verdient, er allemaal uitgekieperd wordt. Dat zou een enorme bevrijding betekenen voor de mogelijkheden die we hebben in de jeugdzorg.

De **voorzitter**:
Dan de vraag van de heer Hamstra aan mevrouw Claessens.

Mevrouw **Claessens**:
Als ik de vraag goed heb begrepen, was de vraag: waarom werkt het niet om ervaringsdeskundigen uit te nodigen? Het waarom is altijd een beetje lastig, want het gaat over mensen, dus we kunnen het nooit helemaal achterhalen. Maar ik denk dat het 'm zit in het volgende. Stel, je gaat naar een jji en zegt: hier wil je nooit belanden. Dat is een beetje de strekking van wat je met elkaar wilt bereiken. We zien dat de groep die geen risico loopt om delicten te plegen, het ook niet gaat doen. Daar win je dus niet zo veel mee. De risicogroep die al vaak genoemd is, is daar niet zo gevoelig voor en vindt het eigenlijk vrij interessant. Het werkt dus eigenlijk averechts. Zij denken eerder: ik weet niet hoe dit werkt, maar dit is een interessante omgeving om in terecht te komen. Soms denken we dat iets heel goed werkt. Je gaat erheen en denkt: daar wil toch niemand belanden? Dat is eigenlijk de strekking waarmee het ooit bedacht is. Maar we zien toch dat het juist de andere kant opgaat.

De **voorzitter**:

Ik zie de heer Hamstra knikken, dus die boodschap is aangekomen. Zijn er op het geheel nog opmerkingen of nabranders die u per se nog wilt meegeven? Anders zou ik zeggen dat wij de discussie afronden.
Veel dank voor uw aanwezigheid, uw passie voor onze jeugd en de inzet om maatregelen te zoeken en te vinden die effectief zijn. Ik denk dat de Kamerleden veel inzicht hebben gekregen. Dank aan de initiatiefnemers van deze bijeenkomst, mevrouw Synhaeve, de heer Bikkers en mevrouw Westerveld. Dank hiervoor. Dit was zeer, zeer nuttig. Dank ook aan de aanwezigen op de publieke tribune. Ik meld u nog dat al deze input gebruikt kan en zal worden voor het commissiedebat over jeugdcriminaliteit van 8 oktober aanstaande. Hierbij wil ik overgaan tot de sluiting van de vergadering. Dank u wel en wel thuis.

Sluiting 16.15 uur.